

Handläggare
Susanna Nytell
Telefon: 08-508 150 29

Till
Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Verksamhetsplan 2018 för Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Förslag till beslut

1. Verksamhetsplanen för år 2018 fastställs.
2. Resultatenheter enligt bilaga 1:2 fastställs.
3. Ansöka hos kommunstyrelsen om budgetjustering för åtgärder inom naturreservaten om 4,5 mnkr.
4. Ansöka hos kommunstyrelsen om budgetjustering för arbete mot hemlöshet om 2,5 mnkr.
5. Ansöka hos kommunstyrelsen om budgetjustering för åtgärder för giftfri förskola om 0,4 mnkr.
6. Ansöka hos kommunstyrelsen om medel för kompetensutveckling enligt bilagor.
7. Ansöka hos kommunstyrelsen om budgetjustering för avveckling/omstrukturering av lokaler om 6,5 mnkr.
8. Omslutningsförändringar om 141,6 mnkr redovisas till kommunstyrelsen.
9. Ärendet överlämnas till kommunstyrelsen och stadens revisorer.
10. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Victoria Callenmark

Tf. stadsdelsdirektör

Innehållsförteckning

Inledning	4
1. Ett Stockholm som håller samman	11
1.1 Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor.....	11
1.2 Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla	15
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	20
1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo	22
1.5 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla	23
1.6 Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande	25
1.7 Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet	26
2. Ett klimatsmart Stockholm	29
2.1 Energianvändningen är hållbar.....	29
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade	30
2.3 Stockholm har en hållbar mark- och vattenanvändning	30
2.4 Stockholms kretslopp är resurseffektiva	32
2.5 Stockholms miljö är giftfri	33
2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund	34
3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm	35
3.1 Stockholm är en världsledande kunskapsregion.....	35
3.2 Stockholm är en företagsvänlig stad	36
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	37
3.4 I Stockholm är det enkelt att utbilda sig genom hela livet	39
3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar	40
4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm	41
4.1 Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika	41
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	43
4.3 Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering	46
4.4 Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention	48
4.5 Stockholm är en stad där ingen behöver vara rädd för våld	49
4.6 Stockholm är en tillgänglig stad för alla	51
4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande.....	54

4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	56
Uppföljning av ekonomi.....	57
Nämndens ekonomiska förutsättningar	57
Investeringar.....	60
Resultatenheter	60
Budgetjusteringar	60
Omslutningsförändringar.....	62
Medel för lokaländamål.....	63
Övriga ekonomiska redovisningar.....	63
Kvalitetsarbete.....	63

Bilagor

Bilaga 1: Sdn15 blanketter

Bilaga 2: Bilaga 1 1 Investeringsutgifter

Bilaga 3: Bilaga 1 2 Resultatenheter

Bilaga 4: Bilaga 1 3 Ansökan om medel för arbete mot hemlöshet

Bilaga 5: Bilaga 1 4 Ansökan kompetensutvecklingssatsning jämställdhet och mångfald vid Hemmet för gamla

Bilaga 6: Bilaga 1 5 Ansökan kompetensutvecklingssatsning Kompetenstrappa

Bilaga 7: Bilaga 1 6 Ansökan om omstrukturering av lokaler

Bilaga 8: Bilaga 2 1 Förskola peng 2018

Bilaga 9: Bilaga 3 1 Plan for internkontroll med väsentlighet och riskanalys

Bilaga 10: Bilaga 3 2 - Plan för upphandling

Bilaga 11: Bilaga 3 3 Skarpnäcks styrdokument 2018

Bilaga 12: Bilaga 3 4 Kompetensförsörjningsplan 2018-2020

Inledning

Bakgrund

Stockholms stads budget, som utgår från vision 2040, är styrande för stadens verksamheter. Samtliga nämnder ska i enlighet med stadens regler för ekonomisk förvaltning upprätta en egen verksamhetsplan för 2018 med utgångspunkt från den budget som kommunfullmäktige fastställt. Nämnderna har till uppgift att genomföra sina verksamheter inom ramen för den budget som kommunfullmäktige har fastställt.

Verksamhetsplanen för Skarpnäcks stadsdelsnämnd anger inriktningen för nämndens verksamhet under år 2018 och beskriver hur nämnden bidrar till att stadens mål uppnås. Verksamhetsplanen knyter an till stadens långsiktiga mål, stadens Vision 2040 Ett Stockholm för alla och utgår från kommunfullmäktiges fyra inriktningsmål:

- Ett Stockholm som håller samman
- Ett klimatsmart Stockholm
- Ett ekonomiskt hållbart Stockholm
- Ett demokratiskt hållbart Stockholm

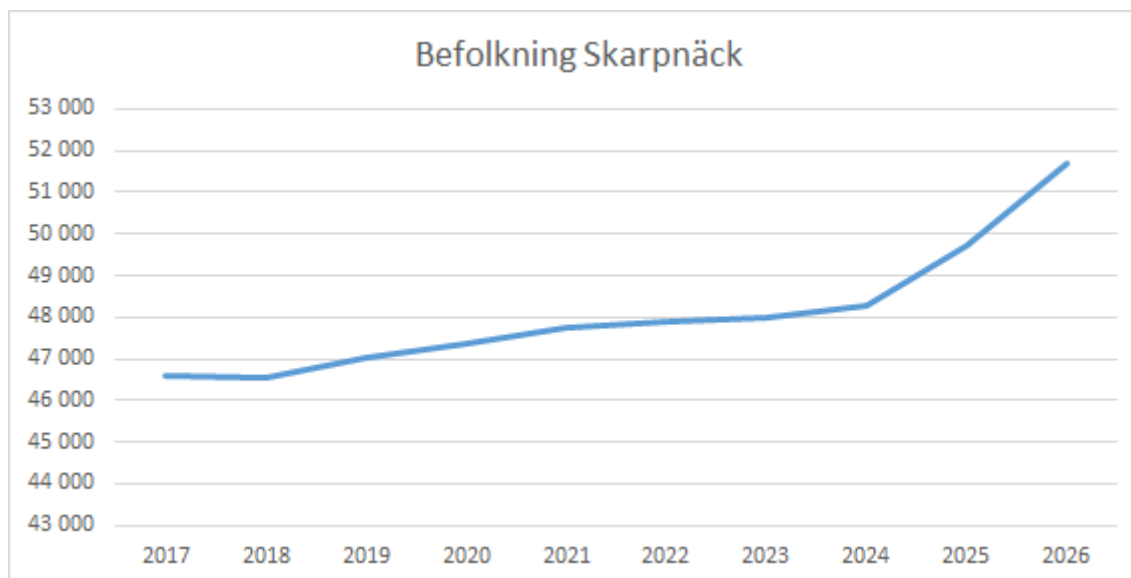
Nämndens verksamhetsplan beskriver hur nämnden ska arbeta utifrån angivna inriktningsmål, verksamhetsmål och årsmål för fastställda indikatorer. Nämnden har även tillfört egna indikatorer och aktiviteter för att säkerställa att verksamheterna inom nämnden arbetar utifrån fastställda målsättningar.

Ärendets beredning

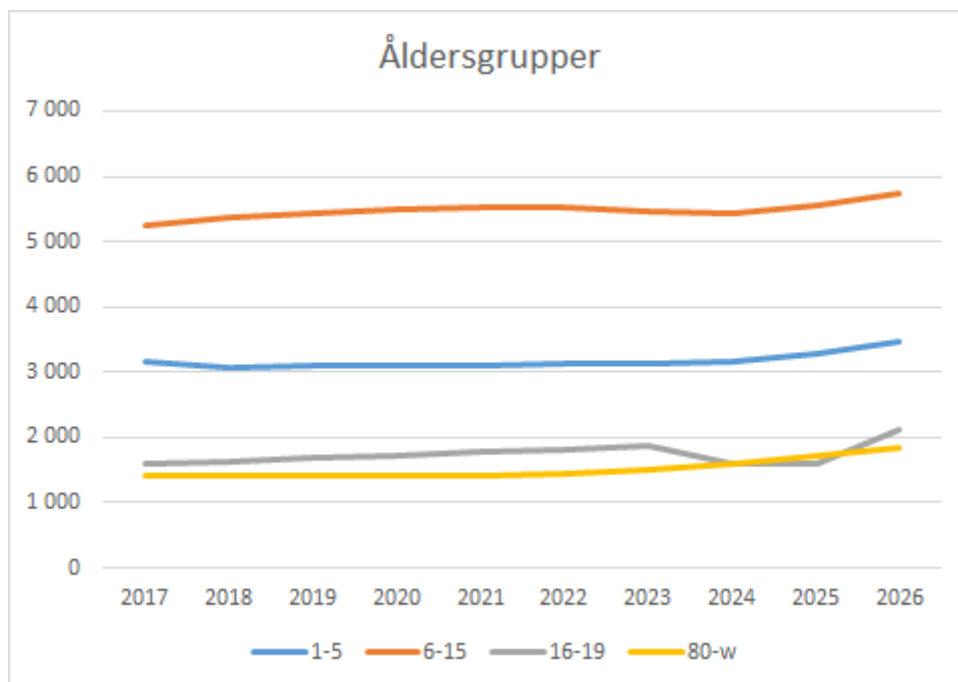
Ärendet har utarbetats av förvaltningsledning i samråd med chefer och nyckelpersoner inom respektive avdelning. Ärendet har behandlats i förvaltningsgrupp 2017-12-07, i rådet för funktionshinderfrågor 2017-12-06 och i pensionärsrådet 2017-12-07.

Skarpnäcks stadsdelsområde

Skarpnäcks stadsdelsområde omfattar stadsdelarna Hammarbyhöjden, Björkhagen, Kärrtorp, Enskededalen, Bagarmossen, Skarpnäcks gård och Flaten-Orhem-Skrubba. Stadsdelsområdet har idag cirka 46 600 invånare och befolkningen väntas öka till 51 700 år 2026, vilket motsvarar 11 procent av nuvarande befolkningsmängd.

Inom Skarpnäcks stadsdelsområde väntas ingen betydande befolkningsökning på kort sikt. Först när fler bostäder börjar byggas inom de programområdena Bagarmossen-Skarpnäcksfältet och Hammarbyhöjden-Björkhagen förväntas en större befolkningsökning.

Grafen visar de befolkningsgrupper som en stor del av stadens och nämndens verksamheter riktar sig till. Befolkningsökningen inom dessa grupper väntas bli begränsad under perioden fram till 2026.

När det gäller sociala förhållanden och livsvillkor liknar Skarpnäcks stadsdelsområde på flera sätt staden som helhet. I många fall ligger stadsdelsområdet som helhet nära stadens genomsnitt, men det finns stora skillnader i livsvillkor mellan stadsdelarna och ännu större mellan olika områden inom stadsdelarna. Framför allt i stadsdelarna Bagarmossen och Skarpnäcks Gård är de socioekonomiska skillnaderna mellan olika områden tydliga, vilket avspeglas bland annat i statistik över invånarnas inkomster och andel förvärvsarbete. Även om stadsdelsområdet som helhet utvecklas positivt på många sätt finns tendenser till att vissa socioekonomiska skillnader mellan områdena ökar. En viktig utmaning för stadsdelsnämnden är att arbeta för att inkludera alla stadsdelar, områden och invånare i den positiva utvecklingen. Stadsdelarna Bagarmossen och Skarpnäcks Gård är därför prioriterade i nämndens lokala utvecklingsprogram.

Stadsdelsnämnden och råd

Stadsdelsnämnden består av 13 ledamöter och 13 ersättare. Kommunfullmäktige utser ledamöter och ersättare i stadsdelsnämnden. Bland ledamöter utser kommunfullmäktige en ordförande och en vice ordförande. Skarpnäcks stadsdelsnämnd leds av ordförande (MP) och vice ordförande (M). Stadsdelsnämnden fattar beslut om mål och inriktning för de verksamhetsområden som kommunfullmäktige delegerat till nämnden. Nämndens arbete leds av presidiet bestående av ordförande, vice ordförande och stadsdelsdirektör.

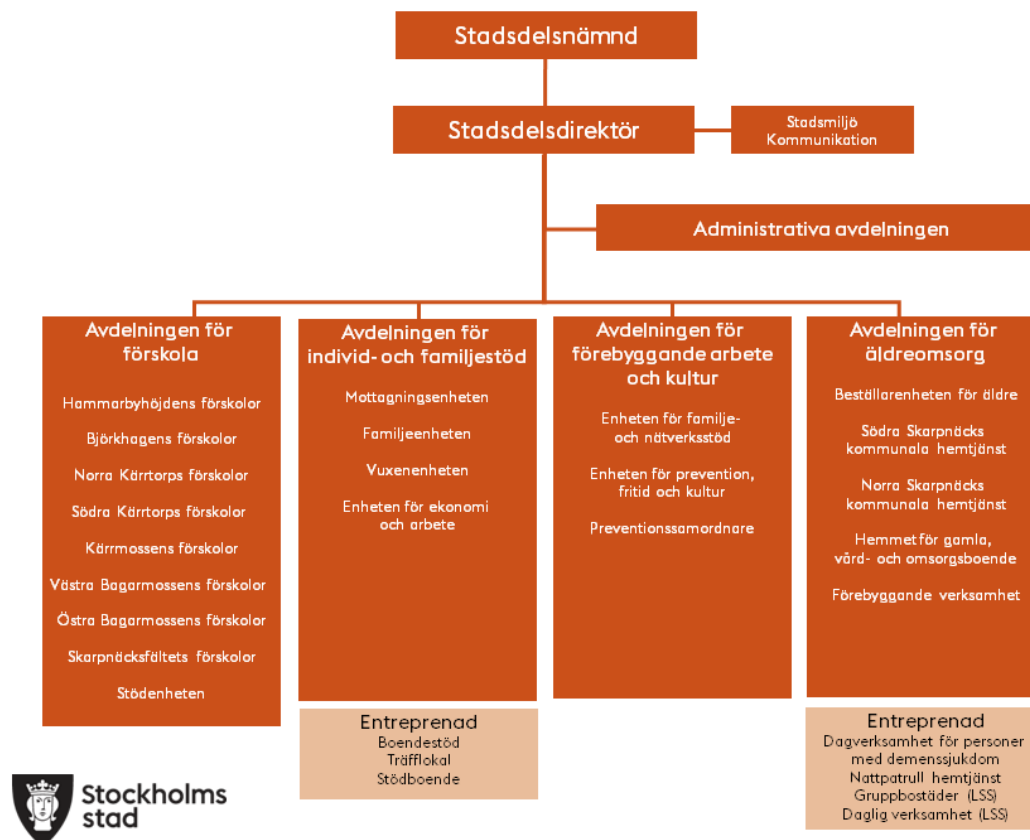
Ett pensionärsråd och ett råd för funktionshinderfrågor är knutna till stadsdelsnämnden. Råden utses av stadsdelsnämnden enligt instruktioner utfärdade av kommunfullmäktige. Ledamöterna nomineras av pensionärs- och handikapporganisationerna. Råden sammanträder regelbundet i anslutning till nämndens sammanträden. Under året kommer ett samarbete mellan ungdomsrådet och kontaktpolitiker utvecklas.

Stadsdelsförvaltningens ansvar och uppdrag

Inom förvaltningens organisation har stadsdelsdirektören det övergripande ansvaret för all verksamhet. Stadsdelsdirektören svarar inför nämnden och leder förvaltningsledningen såväl som förvaltningens arbete och samverkan med fackliga organisationer.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd ansvarar för kommunal förskoleverksamhet, äldreomsorg, stöd och service till personer med funktionsnedsättning, individ- och familjeomsorg, socialpsykiatri, barn, kultur och fritid, ekonomiskt bistånd samt arbetsmarknadsåtgärder. Stadsdelsnämnden ansvarar också för lokalt miljöarbete, stadsmiljöfrågor, skötsel och investeringar i parker och naturområden, viss tillsynsverksamhet samt konsumentvägledning.

Stadsdelsförvaltningens organisation

Organisationsförändringar

Inom avdelningen för förskola föreslås en ny organisation till hösten, i syfte att säkerställa ett nära pedagogiskt ledarskap.

Verksamhetsområdenas fokusområden 2018

Förskola

Inom förskolan inleds under året ett gemensamt utvecklingsprojekt på temat hållbarhet, som utforskar naturen med hjälp av ett ekologiskt och systemiskt tankesätt. Projektet kommer att kopplas till det pågående arbetet med språkutveckling genom att barnen får använda och utveckla en mångfald av språk och uttrycksätt, tillsammans med digitala verktyg. Förskolan arbetar utifrån ett normkritiskt perspektiv och fortsätter arbetet med jämställdhetsintegrering. Arbetet med ökad digitalisering fortsätter och den nya skolplattformen införs. Under året kommer även en ny läroplan för förskolan som ska implementeras i verksamheten.

Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri och funktionsnedsättning

Avdelningen för individ- och familjestöd fortsätter att prioritera utvecklingen och implementeringen av arbetssätt som skapar goda förutsättningar för enskilda såväl som för familjer. Implementeringen av ett familjeorienterat arbetssätt fortsätter, bland annat genom en

utbildningssatsning, studiebesök och vidareutveckling av metoden. Arbetsstrukturen och arbetssätten kring turbundna resor för personer med funktionsnedsättning kommer att följas upp och utvecklas under året. Arbetet för att stödja personer och familjer i osäkra boendeförhållanden kommer att förstärkas genom utveckling av mätmetoder som mäter resultat för brukarna på vägen ur bostadslöshet.

Förebyggande arbete och kultur

Under året kommer avdelningen för förebyggande arbete och kultur att fokusera på det uppsökande arbetet riktat till barn och unga, framför allt de som inte nås av nuvarande verksamheter. En översyn av verksamheterna kommer att genomföras för att säkerställa att resurser används effektivt, med inriktning mot uppsökande arbete. Samarbetet med avdelningen för individ- och familjestöd kommer att fördjupas genom utvecklingsarbete med syfte att säkerställa att insatserna som erbjuds i egen regi överensstämmer med brukarnas behov och ger resultat för brukarna. Utvecklingen av det nätverksorienterade arbetet fortgår. Utformningen av ett socialt stöd för nyanlända barn, unga och vuxna i stadsdelsområde är ett viktigt och prioriterat område för kommande år.

Äldreomsorg

Inom äldreomsorgen genomförs under året en utbildningssatsning inom jämställdhet, mångfald och hbtq-frågor. Chefer och medarbetare ska även öka sina kunskaper om att upptäcka och arbeta mot våld i nära relationer. Vid förvaltningens aktivitetscenter och öppna mötesplats får äldre kvinnor och män trygghet, social stimulans och fysisk aktivitet. På vård- och omsorgsboendet Hemmet för gamla som nyligen övergått i egen regi genomförs åtgärder för ökad kvalitet, med särskilt fokus på maten och måltidssituationen. Arbetet för att stärka de äldres delaktighet fortsätter, bland annat genom implementering av ramtid i hemtjänsten.

Stadsmiljö

Förvaltningen arbetar kontinuerligt med att utveckla parker och naturområden i samverkan med allmänheten, fastighetsägare, föreningar och stadens förvaltningar. Skötsel av park och naturområden ska bidra till utvecklingen av ekosystemtjänster samt att den biologiska mångfalden bevaras och nyttjas hållbart. Arbetet med att öka de rekreativa värdena i naturreservaten fortsätter. Utifrån den lokala parkplanen rustas lekparker och parkområden upp för att öka tillgängligheten, stimulera flickors och pojkars behov av lek och rörelse samt skapa attraktiva mötesplatser i stadsdelen.

Nämndens övergripande prioriteringar 2018

Trygghetsarbete och förebyggande arbete

För att alla delar av stadsdelsområdet ska vara trygga, säkra och levande arbetar förvaltningen med trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder. Det trygghetsskapande arbetet som bedrivs i form av lokalt områdesarbete, community work, fortsätter. Det innebär att invånare, skolor, polis, trafikkontoret, kulturförvaltningen, fastighetsägare, föreningslivet och övriga civilsamhället arbetar tillsammans för att skapa ett socialt hållbart stadsdelsområde. Förvaltningens samverkansavtal med polisen bidrar till gemensamma prioriteringar i det brottsförebyggande arbetet. Samverkan med externa aktörer möjliggör insatser för drog- och brottsförebyggande arbete samtidigt som det skapar möjlighet att introducera barn och unga till meningsfulla fritidsaktiviteter i form av idrott och kultur. Internt samarbete ger bättre förutsättningar för att uppmärksamma barn och unga i riskzon samt underlättar nätverksarbete

och familjeorienterat arbetssätt. Det förebyggande arbetet inriktat mot barn och unga är den huvudsakliga prioriteringen i nämndens lokala utvecklingsprogram.

Mottagande av nyanlända

Förvaltningen ska erbjuda etableringsinsatser i form av socialt stöd till nyanlända personer och familjer i syfte att stärka förutsättningarna för integration och inkludering i samhället. Nyanlända barn och vuxna ska uppleva jämlika levnadsvillkor och tidiga insatser ska ges vid behov av stöd. Förvaltningens verksamheter ska medverka till att förebygga socialt utanförskap genom att erbjuda god kommunal service till de nyanlända invånare som verksamheterna kommer i kontakt med. Det sociala stödet ska präglas av såväl extern som intern samverkan. Förvaltningen fortsätter att utveckla arbetet med ensamkommande barn och unga i syfte att stärka möjligheterna för integration och full skolgång samt förbereda de unga inför vuxenlivet.

Arbete för trygga boendeförhållanden

Ett hållbart boende är en grundläggande förutsättning för att leva ett självständigt liv. Det vråkningsförebyggande arbetet fortsätter genom individuella insatser och i samverkan mellan förvaltningens verksamheter liksom med externa aktörer. Barnfamiljer och äldre i osäkra boendeförhållanden är särskilt utsatta grupper som är prioriterade inom förvaltningen, och ska erbjudas stöd till mer långsiktiga och hållbara boendelösningar. Förvaltningen kommer att ansöka om medel från centrala medelsreserven för att vidareutveckla arbetssätt mot bostadslöshet, med fokus på bostadslösa barnfamiljer.

Klimat och hållbarhet

Stadsdelsförvaltningen arbetar systematiskt för att verksamheternas miljö- och klimatpåverkan ska minska. Resor och transporter i förvaltningens regi genomförs på ett hållbart sätt. Verksamheterna arbetar för ökad energieffektivitet och gör miljövänliga val vid inköp. Stadsdelsförvaltningen strävar efter att skapa kemikaliesmarta miljöer och kommer att fortsätta arbeta för en hög andel ekologiska och vegetariska livsmedel i verksamheterna. Förvaltningen intensifierar arbetet med att vårda stadsdelsområdets natur- och grönområden, som producerar en rad ekosystemtjänster som människan och staden är beroende av. I samarbete med det civila samhället kommer arbetet med att inspirera boende, verksamma och besökare i stadsdelsområdet till en hållbar livsstil stärkas. Bland annat kommer ett lokalt miljöforum hållas under våren 2018, i samverkan med det civila samhället.

Jämställdhets- och mångfaldsfrågor

Arbetet med jämställdhetsintegrering inom nämndens verksamheter fortsätter, med utgångspunkt i stadens program för ett jämställt Stockholm. Utifrån de jämställdhetsanalyser som genomförs i verksamheterna identifieras åtgärder för att komma tillrätta med omotiverade skillnader mellan könen. För att utveckla arbetet med jämställdhetsintegrering kommer förvaltningen under året att delta i Sveriges kommuner och landstings projekt Modellkommuner, i samverkan med Enskede-Årsta-Vantör, Älvsjö och Farsta stadsdelsförvaltningar. Allt jämställdhetsarbete i nämndens verksamheter ska ske utifrån ett normkritiskt perspektiv för att synliggöra olika maktordningar. Förvaltningen kommer under året stärka sitt diskrimineringsförebyggande och arbete, med särskilt fokus på hbtq-frågor.

Digitalisering

Digitaliseringen av samhället har stor påverkan på nämndens verksamheter och flera viktiga processer inom detta område pågår, och kommer att fortsätta under året. En modernisering av sociala system görs i syfte att öka användarvänlighet, säkerhet och tillgänglighet för brukare. Inom förskolan förbereds införandet av Skolplattformen, en digital plattform för intern samverkan, pedagogisk planering och uppföljning, samt kommunikation med vårdnadshavare. Målet med införandet av Skolplattformen är ökad delaktighet och transparens, individuell anpassning och likvärdighet, samt mobila och effektiva arbetssätt. I maj 2018 införs den nya dataskyddsförordning GDPR inom EU, vilket för Sveriges del innebär att personuppgiftslagen, PUL, kommer att ersättas. För stadsdelsförvaltningen kommer det att krävas ett utvecklingsarbete med inventering av register, utbildnings- och informationsinsatser samt revideringar av riktlinjer och rutinbeskrivningar. Under våren införs även eDok en samordnad och digital ärende- och dokumenthantering i staden. Detta innebär att ärenden och dokument ska hanteras på ett likartat sätt i hela staden och ett nytt systemstöd ersätter dagens dokumenthanteringssystem Diabas. Slutligen träder även nya avtal för stadens gemensamma IT-service, GSIT 2.0, i kraft under året. Den nya IT-miljön ska förbättra infrastruktur och stödfunktioner samt underlätta för ökad öppenhet och valfrihet. Alla dessa förändringar kommer att ställa stora krav på kompetensutveckling och anpassningar i verksamheten, men väntas på sikt leda till mer effektiva arbetssätt.

Nämndens ekonomiska förutsättningar

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings förslag till budget för år 2018 är netto 1 142,4 mnkr. Investeringsbudgeten är 13,4 mnkr. Utgångspunkten för fördelningen av budgeten har varit att följa kommunfullmäktiges fyra inriktningsmål. Det har också varit att utifrån givna budgetramar uppnå högsta möjliga kvalitet i verksamheten. Driftbudgeten fördelas till stadsdelsnämnden med hjälp av olika fördelningsnycklar. Nämnden bedriver verksamhet inom tilldelad budget och kan vid behov göra omfördelningar. Syftet med omfördelningar är att möta verksamhetens behov.

Utgångspunkterna vid planering av verksamhet och budget är att:

- Följa gällande lagstiftning.
- Erbjuder verksamheter av hög kvalitet inom givna budgetramar.
- Nämnden ska arbeta för att uppnå kommunfullmäktiges fyra inriktningsmål.
- De administrativa processerna ska stödja och underlätta för kärnverksamheterna och bidra till en effektiv styrning.

Särskilda satsningar i kommunfullmäktiges budget 2018 är:

- Höjd förskolepeng med 3,0 procent.
- Höjd ersättning inom vård- och omsorgsboende äldreomsorgen med 2,7 procent.
- Höjd ersättning inom hemtjänsten med 2,5 procent.
- Höjd ersättning inom dagverksamhet för äldre 2,5 procent.
- Höjd ersättning för avlösning och ledsagning med 2,7 procent.
- Höjd ersättning inom gruppboende, daglig verksamhet och korttidsboende för personer med funktionsnedsättning med 1,5 procent

Inom området funktionsnedsättning är budgeten en utmaning, de kraftigt ökade kostnaderna för personbundna transporter kräver en omställning i verksamheten.

KF:s inriktningsmål:

1. Ett Stockholm som håller samman

Stadsdelsnämnden bidrar till ett Stockholm som håller samman genom sitt arbete för att alla barn i stadsdelsområdet ska ha jämlika uppväxtvillkor. Flickor och pojkar leker, lär och utvecklas i förskolan, vilket lägger grunden för ett livslångt lärande. Barnen möter, använder och utvecklar en mångfald av språk och uttryckssätt. Nämndens verksamheter samverkar internt och externt för att tidigt upptäcka barn i behov av stöd, förstärka skyddsfaktorer och förebygga riskfaktorer kring och hos barn och familjer.

Förvaltningen har en sammanhållen socialtjänst som utmärks av att alla medarbetare inom socialtjänstens enheter utgår ifrån individens behov och att ingen invånare som söker stöd från socialtjänsten hamnar mellan olika ansvarsområden. Utredningar och insatser ska genomföras utifrån ett familjeorienterat arbetssätt med särskilt fokus på målgrupper som tillhör flera av socialtjänstens prioriterade grupper. Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för såväl barn och unga, som vuxna och ökar förutsättningarna till att leva ett självständigt liv. Förvaltningen fokuserar på nätverksarbete, förebyggande insatser och drog- och brottsförebyggande arbete riktat mot ungdomar och unga vuxna.

För att alla stadsdelar i stadsdelsområdet ska upplevas som trygga och levande arbetar förvaltningen med olika trygghetsskapande åtgärder, att park- och grönområden är rena och välskötta, trygga och tillgängliga. Förvaltningen har ett välorganiserat trygghets- och säkerhetsarbete och de boende i området deltar aktivt i att skapa en trygg och levande närmiljö.

Barn och unga har ett varierat och innehållsrikt fritidsutbud under hela året. Arbetet med att öka kulturutbudet och att utveckla Skarpnäcks kulturhus till en demokratisk mötesplats fortgår. Skarpnäcks kulturhus ska vara en miljö där alla, oavsett förutsättningar och bakgrund, känner sig välkomna och som präglas av delaktighet och medskapande.

Förvaltningen arbetar för att äldre kvinnor och män ska ha ett värdigt och tryggt liv. De som behöver hjälp och stöd erbjuds insatser av god kvalitet och får ett gott bemötande. Verksamheterna präglas av tillgänglighet, delaktighet och jämställdhet.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.1 Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor

Stadsdelsnämndens verksamheter bidrar till att skapa uppväxtvillkor som ger alla barn samma möjligheter. I förskolan läggs grunden för ett livslångt lärande. De pedagogiska relationerna mellan förskolepersonal och barn har en avgörande betydelse för barns lärande och utveckling. Förskolorna har en dynamisk pedagogisk miljö som lockar till lek, skapande och utforskande utifrån varje barns förutsättningar. Målet är att barn ska lämna förskolan med god självkänsla och tilltro till sin och andras kreativitet och självständigt tänkande, som bidrar till en hoppfullhet inför framtiden samt en fortsatt nyfikenhet att lära och vilja ingå ett sammanhang.

I förvaltningens förskolor får barnen möta, använda och utveckla en mångfald av språk. Med språk menar vi människors alla sätt att gestalta och uttrycka sig. Förskolan vilar på en demokratisk grund och arbetar utifrån ett normkritiskt perspektiv. Arbetet med jämställdhetsintegrering fortsätter, och de undersökningar som genomförts i verksamheten

ligger till grund för analyser och åtgärder.

För att kunna möta alla barns behov oavsett deras förutsättningar får medarbetare i förskolan kompetensutveckling, handledning och fördjupad pedagogisk kunskap av förskolans stödenhet. När förskolan möter barn och familjer med större utmaningar ges olika former av insatser från stödenheten för att barnen och familjerna ska vara, och känna sig, delaktiga i verksamheten.

Förvaltningen arbetar förebyggande och med tidiga insatser för att främja inkludering och motverka social problematik. Det förebyggande arbetet prioriteras för att tidigt fånga upp barn och ungdomar som far illa eller befinner sig i riskzonen. Intern och extern samverkan är en förutsättning för genomförandet av stödinsatser och bidrar till att säkerställa goda uppväxtvillkor. Föräldrar och familj har en unik möjlighet att främja barns hälsa och utveckling. Att satsa långsiktigt och strategiskt på stöd i föräldraskapet är en förutsättning för att uppnå goda och jämlika uppväxtvillkor för alla barn och unga. Förvaltningen erbjuder föräldraskapsstöd enskilt och i grupp, utifrån olika målgruppers behov.

Projektet Stärkt tidigt stöd i samverkan bedrivs i samarbete med Socialförvaltningen och med stöd av sociala investeringsfonden. Syftet med projektet är att tillsammans med barnavårdscentralerna tidigt identifiera familjer i behov av stöd och erbjuda dem olika insatser. För att ytterligare förstärka det förebyggande arbetet kommer projektet Skarpnäcksmodellen att inledas under 2018. Skarpnäcksmodellen innebär att förvaltningen i samverkan med Utbildningsförvaltningen och med stöd av sociala investeringsfonden bygger upp en integrerad förskole- och skolstödenhet. Modellen beskrivs närmare under mål 3.4.

Ökad inskrivningsgrad

År 2017 var inskrivningsgraden i förskolan i stadsdelsområdet 97 procent i åldersgruppen 2-5 år. Förvaltningen kommer att arbeta för att öka kunskapen om vilka barn som inte går i förskolan och genomföra insatser för att nå dessa barn och familjer. För att nå nya målgrupper kommer de öppna och uppsökande verksamheterna utökas och anpassas efter de behov som identifieras. Arbetet kommer att bedrivas i samverkan med projektet Stärkt tidigt stöd i samverkan och satsningen stadsdelsmammor som bedrivs i samarbete med arbetsmarknadsförvaltningen för att nå ut till kvinnor som står långt från arbetsmarknaden. Det är också viktigt att uppmärksamma barn som är inskrivna i förskolan men har låg närvaro och vid behov ge stöd till familjer vars barn har låg närvaro.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel barn som lever i familjer som har ekonomiskt bistånd	2,5 %	3,0 %	Tertial
 Andel förskollärare av totalt antal anställda (Årsarbetare)	41 %	41 %	Tertial
 Andel nöjda föräldrar	90 %	90 %	År
 Antal barn per grupp	16	16	Tertial
 Antal förskolebarn per anställd (årsarbetare)	4,9	4,9	Tertial
 Inskrivningsgraden i förskoleverksamheten (2-5 år)	97 %	96 %	År
 Kvalitetsindikatorn - Självvärdering utifrån läroplansuppdraget	3,8	3,8	År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Kommunstyrelsen ska i samråd med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna följa upp tillämpningen av förskolans socioekonomiska tillägg i stadens resursfördelningsmodell samt göra en kartläggning av nuvarande hantering och bedömningar av ansökningar om tilläggsbelopp för barn i behov av särskilt stöd	2018-01-01	2018-12-31
 Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna arbeta för att förbättra vägledning inför val av förskoleklass samt revidera riktlinjerna för övergång från förskola till skola i enlighet med skolprogrammet	2018-01-01	2018-12-31

Nämndmål:

Flickor och pojkar i förskolan utvecklar sina språk och sin flerspråkighet

Beskrivning

I förvaltningens förskolor får barnen möta, använda och utveckla en mångfald av språk. Med språk menar vi människors alla sätt att gestalta och uttrycka sig på - genom dans, musik, poesi, teater, måleri och konstruktion. Barns flerspråkighet är en tillgång som ger möjlighet till nya språkmöten. Litteraturen är en källa till språkstimulans, samtal och reflektion. Genom förskolornas läsombud finns ett utvecklat samarbete med biblioteken i stadsdelsområdet som ger stöd och inspiration i det läs- och språkstimulerande arbetet. Förskoleverksamhet erbjuds på finska. Arbetet med digitalisering inom förskolan fortsätter, vilket bland annat innebär att barn på olika sätt ska stifta bekantskap med kodning/programmering.

Förväntat resultat

Flickor och pojkar i förskolan använder många olika uttryckssätt och utvecklar sina språk och sin flerspråkighet. Användningen av digitala verktyg i förskolan ökar och kommer alla barn till del.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel vårdnadshavare till flickor och pojkar i förskolan som upplever att barnet uppmuntras till att utveckla sitt språk, sin förmåga att berätta, ställa frågor, uttrycka tankar, att lyssna och utveckla sitt skriftspråk	88 %		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förvaltningen genomför en kartläggning av förskolans digitala kompetens och tillgång till utrustning	2018-01-01	2018-12-31

Nämndmål:

Flickor och pojkar i Skarpnäck har jämlika uppväxtvillkor

Beskrivning

Förvaltningens verksamheter arbetar för att tidigt upptäcka barn i behov av stöd. Genom samarbete mellan förskolan, skolan, barnavårdscentraler, de öppna verksamheterna och socialtjänsten förstärks skyddsfaktorer och förebyggs riskfaktorer kring och hos barn. Samverkan är en förutsättning för genomförandet av stödinsatser och bidrar till att säkerställa goda uppväxtvillkor för barnet.

En förskola av god kvalitet, som skapar goda lärande- och utvecklingsmöjligheter har utjämnande socioekonomiska effekter. Barn från resurssvaga familjer drar störst nytta av att vara i förskolan. Förskolorna samverkar för att skapa likvärdighet och stärka de gemensamma kunskaperna om barns sätt att lära och utvecklas. För att kunna möta alla barns behov får medarbetare i förskolan kompetensutveckling och handledning av förskolans stödenhet, som även ger olika former av insatser till barn och familjer med större utmaningar. Förskolan arbetar aktivt med att skapa goda relationer och nära kontakt med barnens vårdnadshavare, samt stödja deras delaktighet, vilket är en viktig skyddsfaktor för barn. Arbetet inom Skarpnäcksmodellen, som inleddes under 2018, syftar till att ytterligare stärka det förebyggande arbetet i samverkan med familjer.

Förväntat resultat

Flickor och pojkar med stödbehov uppmärksammas tidigt och erbjuds samordnade och individuella insatser för att säkerställa goda uppväxtvillkor. Insatserna som erbjuds ska möta barnens behov. Barnen i Skarpnäcks kommunala förskolor får stöd utifrån sina behov och deras vårdnadshavare är delaktiga i förskolans verksamhet. Förvaltningen ökar sin kunskap om vilka barn i stadsdelsområdet som inte går i förskolan och skapar kontakt med dessa familjer. Flickor och pojkar deltar i meningsfulla aktiviteter på fritidsgårdar och i parklekar.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel barn och föräldrar som vid avslutad insats från familjebehandling upplever en positiv förändring	70 %		År
♀ Andel föräldrar som upplever att de har möjlighet till delaktighet och inflytande i förskolan	82 %		År
♀ Andel vårdnadshavare som upplever att föräldrakompetensen stärkts efter avslutad ABC-kurs	75 %		Tertial
♀ Andel vårdnadshavare till flickor och pojkar i förskolan som upplever att barnet ges lika möjligheter att utvecklas oberoende på kön, etnisk tillhörighet, religion eller funktionsnedsättning	90		År
♀ Andel vårdnadshavare till flickor och pojkar i förskolan som upplever att barnet känner sig tryggt på förskolan	90		År
♀ Antal föräldrar som deltagit i föräldraskapsstöd i gruppform	35		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Avstämning av stödinsatser för barn i behov av stöd kopplas till utvärderingsdokument. ("En stad för alla" mål 4)	2016-01-01	2018-12-31
Delta i projektet Stärkt tidigt stöd i samverkan i syfte att tidigt identifiera familjer i behov av stöd och erbjuda dem insatser.	2018-01-01	2018-12-31
Förvaltningen ökar kunskapen om vilka barn i stadsdelsområdet som inte går i förskolan och om barn som har låg närvaro	2018-01-01	2018-12-31
Kvaliteten på handlingsplaner för barn i behov av stöd utvecklas och implementeringsarbetet fortsätter. ("En stad för alla" mål 4)	2016-01-01	2017-12-31

Nämndmål:

Flickor och pojkar leker, lär och utvecklas i förskolan

Beskrivning

I förskolan läggs grunden för ett livslångt lärande. Utgångspunkten är varje barns förmåga, lust och vilja att lära. De pedagogiska relationerna mellan förskolepersonal och barn har en avgörande betydelse för barns lärande och utveckling. Barn och pedagoger arbetar tillsammans med att pröva, undersöka och reflektera. Lärande sker i ett glädjefyllt och vänskapligt klimat med fantasi och humor där leken har en central roll. Förskolorna har en dynamisk och väl genomtänkt inne- och utemiljö som lockar till lek, skapande och experimenterande utifrån barnens intressen och förutsättningar. Förskolan vilar på en demokratisk grund och arbetar utifrån ett normkritiskt perspektiv.

Under året inleds ett gemensamt projekt för alla kommunala förskolor i stadsdelsområdet på temat hållbarhet. Inom projektet ska barn och pedagoger tillsammans utforska naturen med hjälp av ett ekologiskt och systemiskt tankesätt, som innefattar naturvetenskap, matematik, språkutveckling och digital teknik. Genom att använda olika språk och uttrycksätt tillsammans med digitala verktyg får barnen bredda och nyansera sina uttryck.

Förväntat resultat

Flickor och pojkar i Skarpnäcks kommunala förskolor får en god grund för livslångt lärande. Barnen får nya utmaningar utifrån sina kunskaper, erfarenheter och intressen. Alla förskolor använder pedagogisk dokumentation för att synliggöra varje barns utveckling och lärande. Användningen av digital pedagogisk dokumentation ökar. De pedagogiska miljöerna är dynamiska och inspirerar till lek, utforskande och samarbete.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
♀ Andel nöjda vårdnadshavare inom området utveckling och lärande	84 %		År
♀ Andel vårdnadshavare som upplever att deras barns utveckling och lärande dokumenteras och synliggörs	79 %		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förvaltningen genomför en omorganisation inom förskolan för att säkerställa ett nära ledarskap	2018-01-01	2018-12-31
Förvaltningens förskolor inleder ett gemensamt utvecklingsprojekt som utforskar naturen med hjälp av ett ekologiskt och systemiskt tankesätt.	2018-01-01	2018-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.2 Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla

Förvaltningen arbetar förebyggande och med tidiga insatser för barn och ungdom. Det förebyggande arbetet prioriteras liksom nätverksarbete och insatser för stöd till familjer. Barnfamiljer och vuxna i behov av stöd från socialtjänstens verksamheter ska erbjudas insatser som stärker den enskildes och familjens förutsättningar till ett självständigt och socialt hållbart liv. Projektet Nya vägar bedrivs i samverkan mellan socialtjänsten, förskolan och Ersta vändpunkt, och syftar till att tidigt nå barn vars vårdnadshavare har

missbruksproblematik, samt till att öka kompetensen om socialtjänstens verksamhet hos pedagoger i förskolan.

Ett hållbart boende är en viktig förutsättning för att nå målet om ökad självständighet. Barnfamiljer och äldre i osäkra boendeförhållanden är särskilt utsatta grupper som är prioriterade inom förvaltningen. Förvaltningen avser fortsätta utveckla arbetet mot bostadslöshet.

Den enskilde ska mötas av en sammanhållen socialtjänst där bedömning, utredning, genomförande och uppföljning är ett gemensamt ansvar för flera enheter och avdelningar. Förvaltningen ska fortsätta att utveckla och implementera arbetssätt med fokus på kvalitet för den enskilde.

Andelen barn och unga som återaktualiseras för insatser inom 12 månader efter avslutad insats har ökat under 2017. Det är en betydligt högre andel pojkar än flickor som återaktualiseras. För pojkarna var trenden dock svagt positiv från tertiälperiod ett till tertiälperiod två medan tendensen var den motsatta för flickorna. En fördjupad analys på individnivå pågår för att undersöka vilka insatser som varit aktuella samt om skälen till återaktualisering visar på något mönster. Utifrån resultatet kommer förvaltningen att ta fram åtgärder för att minska andelen barn och unga som återaktualiseras, med särskilt fokus på pojkarna. Det är även viktigt att bryta den svagt negativa tendens som observerats bland flickorna.

Under 2017 har ett utvecklingsarbete skett när det gäller att uppmärksamma kvinnors behov när det gäller planering, genomförande och uppföljning av behandling mot missbruk. Andelen insatser till kvinnor som har avslutats enligt plan har mer än fördubblats under 2017. För män har andelen som har avslutats enligt plan varit i princip oförändrad. Förvaltningen kommer under året fokusera på insatser för att förbättra resultaten för män, samtidigt som de goda resultaten för kvinnor bibehålls.

Förebyggande ungdoms- och fritidsarbete

Förvaltningen bedriver ett aktivt förebyggande arbete riktat till barn och unga i stadsdelsområdet genom lokalt områdesarbete, community work. Arbetet präglas av samverkan med skola, bostadsbolag, föreningsliv och civilsamhälle och internt samarbete mellan förvaltningens verksamheter. Samverkan med externa aktörer möjliggör insatser för drog- och brottsförebyggande arbete samtidigt som det skapar möjlighet att introducera barn och unga till meningsfulla fritidsaktiviteter, till exempel idrott och kultur. Internt samarbete ger bättre förutsättningar för att uppmärksamma barn och unga i riskzon samt underlättar nätverksarbete och familjeorienterat arbetssätt.

Socialt stöd för nyanlända

Förvaltningen ska erbjuda etableringsinsatser i form av socialt stöd till nyanlända personer och familjer i syfte att stärka förutsättningarna för integration och inkludering i samhället. Nyanlända barn och vuxna ska uppleva jämlika levnadsvillkor och ges tidiga insatser vid behov av stöd. Förvaltningens verksamheter ska medverka till att förebygga socialt utanförskap genom att erbjuda god kommunal service till de nyanlända invånare som verksamheterna kommer i kontakt med.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel barn och ungdomar som varit aktuella för insatser inom individ och familjeomsorgen (Utredningstyp BoU eller Vuxen) och som inte är aktuella 12 månader efter avslutad insats (inom loF, BoU och Vuxna, 0-19 år)	84 %	84 %	Tertial
Andel enskilda som klarar mer på egen hand inom socialpsykiatrin	25 %	25 %	År
Andel insats/insatser avslutade enligt plan inom vuxna missbruk	37 %	37 %	Tertial
Andel personer med insatser inom socialpsykiatrin som är nöjda med hur utredningen av deras behov av stöd genomfördes	80 %	80 %	År
Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder alkohol	60 %	60 %	År
Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder narkotika	91 %	91 %	År
Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder tobak	90 %	90 %	År
Andelen försökslägenheter som övergått till eget kontrakt relaterat till totala antalet försökslägenheter i nämnden	26 %	26 %	År
Antal hemlösa	185 st	tas fram av nämnden	År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med socialnämnden och stadsdelsnämnderna utveckla och implementera former för det sociala stödet till nyanlända	2018-01-01	2018-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med utbildningsnämnden, stadsdelsnämnderna och stadens ungdomsmottagningar genomföra en särskild satsning på sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter	2018-01-01	2018-12-31
Stadsdelsnämnderna ska implementera rutiner för att säkerställa att hänsyn tas till barnperspektivet i ärenden där en förälder/vårdnadshavare aktualiseras hos socialtjänsten	2018-01-01	2018-12-31
Stadsdelsnämnderna ska säkerställa stödet till barnfamiljer som lever i osäkra boendeförhållanden, exempelvis genom att tillhandahålla särskilda bo-lotsar som ger stöd i bostadssökande och genom kompensatoriska åtgärder riktade till barnen	2018-01-01	2018-12-31
Stadsdelsnämnderna ska öka delaktigheten för målgruppen inom socialpsykiatrin genom att stödja brukarorganisationernas deltagande i brukarråd och brukarrevisioner	2018-01-01	2018-12-31

Nämndmål:

Barn, unga och vuxna lever ett självständigt liv

Beskrivning

Tidiga sociala insatser ökar invånarnas möjligheter till ett självständigt och värdigt liv. Det förebyggande arbetet fortsätter att prioriteras för att tidigt fånga upp barn och ungdomar som far illa eller befinner sig i riskzon. Under förutsättning att sökta medel beviljas kommer arbetet inom sociala insatsgruppen att stärkas genom att även inkludera barn som befinner sig

i riskzon för att värvas till, eller för att utveckla en kriminell livsstil. Barnfamiljer och vuxna i behov av stöd från socialtjänstens verksamheter ska erbjudas insatser som stärker den enskildes och familjens förutsättningar till ett självständigt och socialt hållbart liv.

Boende är en grundläggande förutsättning för att kunna leva ett självständigt liv. Det vråkningsförebyggande arbetet fortsätter genom individuella insatser och i samverkan mellan förvaltningens verksamheter samt med externa aktörer. Barnfamiljer och äldre i osäkra boendeförhållanden är särskilt utsatta grupper som är prioriterade inom förvaltningen, och ska erbjudas stöd till mer långsiktiga och hållbara boendelösningar.

Förväntat resultat

Nämndens verksamheter ger insatser som stärker förmågan till ett självständigt liv och som bidrar till att andelen barn, unga och vuxna som har behov av stöd från socialtjänsten och äldreomsorgen minskar.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
♀ Andel flickor och pojkar som besökt ungdomsmottagningen som upplever att de fått ett bra eller mycket bra stöd	97 %		År
Andel förhandsbedömningar som görs inom 14 dagar	90 %		Tertial
♀ Andel utredningar som inte slutförts inom fyra månader	5 %		Tertial
Andelen barn till föräldrar med känd missbruksproblematik som erbjuds stödinsats	80 %		År
♀ Andelen flickor och pojkar som i stockholmsenkäten tycker att någon i familjen dricker för mycket	13 %		År
Antal avhysningar barnfamiljer	0 st		År
♀ Antal avhysningar vuxna	9 st		År
♀ Antal barn i osäkra boendeförhållanden	90		Tertial
Antal barnfamiljer i riskzon för bostadslöshet som efter åtgärd kan bo kvar	50 st		Tertial
Antal barnfamiljer som förflyttat sig framåt inom boendekedjan	15 st		Tertial
Antal bedömningar som genomförts gemensamt i enhetsövergripande utredningar	25		Tertial
♀ Antal inkomna orosanmälningar för barn och unga gällande missbruk hos föräldrarna	200		Tertial
♀ Antal nätverksmöten som genomförs	20		Tertial
♀ Antal personer som förflyttat sig framåt inom boendekedjan	35 st		Tertial
♀ Antal personer som uppnått stabil social tillvaro och därmed avslutas från insatsen sociala insatsgruppen	6		År
♀ Antal äldre i osäkra boendeförhållanden	5		Tertial

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förvaltningen utvecklar arbetet inom interna samverkansforumet BOSAM för att stärka arbetet med särskilt utsatta grupper i osäkra boendeförhållanden	2018-01-01	2018-12-31
Förvaltningen utvecklar boendetrappa för personer och familjer i osäkra boendeförhållanden	2018-01-01	2018-12-31

Nämndmål:

Invånarna i Skarpnäck får stöd och service från en sammanhållen socialtjänst

Beskrivning

Förvaltningen ska erbjuda individuellt anpassade och samordnade insatser till invånare i behov av stöd. Samarbetet mellan förvaltningens verksamheter ska präglas av ett gemensamt ansvar för bedömning, utredning, genomförande och uppföljning. För att de enskilda ska få det stöd de behöver krävs även ett gott samarbete med andra aktörer, exempelvis landstinget, arbetsförmedlingen och försäkringskassan. Förvaltningen ska fortsätta att utveckla och implementera arbetssätt med fokus på kvalitet för den enskilde. Enheten för familje- och nätverksstöd och familjeenheten ska fortsätta sitt gemensamma arbete för att utveckla insatser i egen regi till att bättre möta invånarnas behov.

Förväntat resultat

Invånare i behov av stöd bemöts av en sammanhållen socialtjänst som har ett gott samarbete med andra aktörer och vars insatser bidrar till ökad självständighet.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Antal SIP (samordnad individuell plan) för barn	40 st		Tertial
Antal SIP (samordnad individuell plan) för vuxna	75 st		Tertial

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förvaltningen utvecklar sitt arbetssätt och höjer kunskapen om Lex Sarah-rapportering och utredning.	2018-01-01	2018-12-31
Medarbetare inom socialtjänsten deltar i utbildning för att öka sin kompetens i att hålla möten om samordnad individuell plan (SIP-möten)	2018-01-01	2018-12-31
Utveckla arbetet med beställningar, genomförandeplaner och uppföljning för insatser riktade mot barn och ungdom	2018-01-01	2018-12-31

Nämndmål:

Nyanlända är etablerade i samhället

Beskrivning

Förvaltningen ska erbjuda etableringsinsatser i form av socialt stöd till nyanlända personer och familjer, i syfte att stärka förutsättningarna för integration och inkludering i samhället. Alla verksamheter ska medverka till att förebygga exkludering genom att erbjuda god kommunal service till de nyanlända invånare som verksamheterna kommer i kontakt med. Förvaltningen genomför en analys av vilket socialt stöd de nyanlända inom stadsdelsområdet behöver i olika faser av etableringsprocessen.

Förvaltningen fortsätter att utveckla arbetet med ensamkommande barn och unga i syfte att stärka möjligheterna för integration och full skolgång, samt förbereda de unga inför vuxenlivet.

Förväntat resultat

Nyanlända barn och vuxna som anvisas till stadsdelsområdet får goda förutsättningar för etablering i samhället. De välkomnas i alla nämndens verksamheter, på samma villkor som alla invånare, och utifrån sina egna förutsättningar. Vid behov får de socialt stöd i form av tidiga insatser, som präglas av god extern och intern samverkan.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förvaltningen utvecklar en uppföljningsmetod för individer som befinner sig i etableringsprocessen.	2018-01-01	2018-12-31
Förvaltningen utvecklar sitt arbete med bosamordnare, med särskilt fokus på ensamkommande barn och nyanlända	2018-01-01	2018-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att ansvara för planerad och kvalitativ skötsel, renhållning, vinterväghållning, investeringar och underhåll av parker och naturområden. Parker ska vara trygga, tillgängliga, rena och välskötta. Dialog med invånare; kvinnor, män, flickor och pojkar, är ett viktigt uppdrag inför större förändringar i den yttre miljön. Förvaltningen samverkar med andra förvaltningar kring uppdraget att tillgängliggöra stadens naturreservat för stockholmarna samt arbeta med hur rekreativa och ekologiska värden kan utvecklas och stärkas.

För att alla delar av stadsdelsområdet ska vara trygga, säkra och levande arbetar förvaltningen med trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder. Det trygghetsskapande arbetet som bedrivs i form av lokalt områdesarbete, community work, fortsätter. Det innebär att förvaltningen tillsammans med invånare, skolor, polis fastighetsägare, föreningslivet och övriga civilsamhället arbetar tillsammans för att skapa ett socialt hållbart stadsdelsområde. Förvaltningens samverkansavtal med polisen bidrar till gemensamma prioriteringar i det brottsförebyggande arbetet. Förvaltningens samverkar även med kulturförvaltningen och trafikkontoret kring trygghetsskapande åtgärder i de stadsdelar som prioriteras i förvaltningens lokala utvecklingsprogram, Skarpnäck och Bagarmossen. Bland annat planeras en gemensam ansökan till stadens trygghetsfond för trygghets- och brottsförebyggande investeringar i dessa stadsdelar. Under året planerar förvaltningen olika former av dialoger om trygghetsfrågor med boende i Skarpnäck och Bagarmossen, liksom med målgrupper som kvinnor, hbtq-personer, ungdomar och äldre.

Förvaltningen bedriver ett förebyggande säkerhetsarbete. Varje år görs en risk- och sårbarhetsanalys för att öka medvetenheten och höja beredskapen inför oväntade händelser. Utifrån en lokal kartläggning har förvaltningen tagit fram en handlingsplan mot våldsbejakande extremism som syftar till att öka medvetenheten inom förvaltningens verksamheter.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andelen som upplever trygghet i den stadsdel där man bor	76 %	76 %	År
 Stockholmarnas nöjdhet med rent och städad	70 %	70 %	År

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Stockholmarnas nöjdhet med skötsel av park och grönområden	70 %	70 %	År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Kommunstyrelsen ska i samarbete med trafiknämnden och stadsdelsnämnderna verka för ökad trygghet i stadens utemiljöer med fokus på situationell brottsprevention	2018-01-01	2018-12-31
 Kommunstyrelsen ska, i samarbete med stadsdelsnämnderna följa upp och förvalta de lokala samverkansöverenskommelserna med polisen	2018-01-01	2018-12-31
 Trafiknämnden ska, i samarbete med stadsdelsnämnderna, verka för en tryggare utemiljö genom exempelvis förbättrad belysning, parkmöbler och genom att hantera växtlighet i det offentliga rummet	2018-01-01	2018-12-31

Nämndmål:

Invånare i Skarpnäck är trygga i en sammanhållen stadsdel

Beskrivning

En sammanhållen stadsdel innebär att förvaltningen samverkar med bostadsbolag, polis, lokala brottsförebyggande råd, föreningar och civilsamhälle för ökad trygghet och minskad brottslighet i de olika stadsdelarna. Förvaltningen kommer att fortsätta arbetet med att stärka det brotts- och drogförebyggande arbete bland annat i form av sociala insatsgruppen och uppsökande arbete bland barn och unga.

Förväntat resultat

Upplevelsen av trygghet ökar bland stadsdelsområdets invånare.

Förvaltningens trygghets- och säkerhetsarbete utvecklas, i samverkan med andra aktörer

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel försäljningsställen där godkända kontrollköp av alkohol och tobak genomförts	100 %		År
Andel försäljningsställen där kontrollköp har genomförts	100 %		År
Andel försäljningsställen där tillsyn genomförts	100 %		År
 Andel unga (åk 9) som inte har begått brott	82 %		År
 Andel unga (åk 9) som inte har storkonsumerat alkohol	89 %		År
 Andel unga som känner sig trygga på förvaltningens fritidsgårdar	90 %		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förvaltningen genomför dialoger om kvinnors och hbtq-personers trygghet i närmiljön.	2018-01-01	2018-12-31
Förvaltningen genomför två medborgardialoger om trivsel och trygghetsfrågor i Skarpnäck och Bagarmossen under våren.	2018-01-01	2018-05-31
Förvaltningen organiserar en trygghetsvandring med fokus på ungas trygghet, i samverkan med ungdomsrådet	2018-01-01	2018-12-31
Förvaltningen tar fram en plan för samordnat trygghetsarbete i samverkan med polisen, berörda fackförvaltningar och det civila samhället.	2018-01-01	2018-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förvaltningen verkar för rökfria parklekar i stadsdelsområdet	2018-01-01	2018-12-31
Genomföra en krisstödsövning för att säkerställa kunskap och beredskap	2018-01-01	2018-12-31
Genomföra trygghetsvandringar minst två gånger per år.	2018-01-01	2018-12-31

Nämndmål:

Parker och grönområden är välbesökta, välskötta och trygga

Beskrivning

Förvaltningen arbetar kontinuerligt med att utveckla parker och naturområden i nära samverkan med en engagerad allmänhet, fastighetsägare, föreningar och stadens förvaltningar. Utifrån den lokala parkplanen rustas lekparker och parkområden upp för att öka tillgängligheten, stimulera flickors och pojkars behov av lek och rörelse samt skapa attraktiva mötesplatser i stadsdelsområdet. Parkskötseln förbättras genom fortsatt tät uppföljning av entreprenörens arbete. Ökade driftmedel ger möjlighet till täckning av kostnadsökningar vid nya entreprenadkontrakt och indexuppräknningar av gällande avtal. Eftersatt underhåll av exempelvis lekparker och naturmark kommer att utföras. Ett arbete med att ta fram drift- och underhållsplaner för samtliga lekparker inleds under året.

Förvaltningen fortsätter att öka tillgängligheten till parker, lekparker och naturområden, bland annat genom att förbättra gångvägar. Medel söks för fortsatta naturvårdsinsatser i Flatens naturreservat och Nackareservatet inom Stockholms stad. Samverkan med invånarna fortsätter, bland annat genom möjligheten att teckna brukaravtal och att odla på parkmark. Uppdraget att tillgängliggöra stadens naturreservat för stockholmarna samt utveckla och stärka rekreativa och ekologiska värden ska genomföras i samverkan med andra förvaltningar. Inom ramen för uppdraget kommer det påbörjade utvecklingsarbetet vid Flaten att fortsätta, i syfte att skapa ett attraktivt och hållbart besöksmål året runt för alla.

Förväntat resultat

Parker och naturområden tas om hand, utvecklas, är uppskattade platser att vistas i och upplevs som trygga. Tillgängligheten till och i parker, lekparker och naturområden ökar.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Antal brukaravtal	40 st		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Upprätta drift- och underhållsplaner för samtliga lekplatser och parker	2018-01-01	2018-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att delta aktivt i stadens planering av nya bostäder inom stadsdelsområdet och bidra till utbyggnad av bostäder med särskild service. Förvaltningen medverkar i det stadsövergripande arbetet med att ta fram en plan för att möta behovet av särskilt boende för personer med funktionsnedsättning. Under

2018 beräknas sex bostäder med särskild service börja byggas, de beräknas stå färdiga under första kvartalet 2019. Vid Kärrtorps centrum planeras ett serviceboende med tio lägenheter, samt en lägenhet med gemensamhets- och personalutrymmen. Byggstart beräknas ske under våren 2018 och boendet beräknas vara färdigt år 2020.

Förvaltningen bevakar de lokala intressena och säkerställer att förutsättningar för kommunal verksamhet såsom förskolor, bostäder med särskild service och boenden för äldre, beaktas när nya bostäder planeras i stadsdelsområdet.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Antal färdigställda bostäder med särskild service (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	0	tas fram av nämnden	År

Nämndmål:

Invånarnas behov av nämndens verksamheter kommer med tidigt i stadsplaneringen

Beskrivning

Förvaltningen bevakar de lokala intressena, inom de områden förvaltningen har rådighet över när nya bostäder planeras i stadsdelsområdet. Förvaltningen framför tidigt behov av exempelvis nya förskolor, bostäder med särskild service och boenden för äldre samt initierar samarbete för att säkerställa att förutsättningar skapas för att bedriva kommunal verksamhet. Förvaltningen bevakar också att parkmark som används för bostäder kompenseras.

Förväntat resultat

Vid nybyggnation i Skarpnäcks stadsdelsområde planeras kommunal verksamhet in tidigt i processen. Använd parkmark kompenseras.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förvaltningen verkar för att fler personer med funktionsnedsättning har ett självständigt boende. ("En stad för alla" mål 6)	2017-12-31	2018-12-31
Förvaltningen verkar för byggnation av grupp- och servicebostäder. ("En stad för alla" mål 6)	2016-01-01	2018-12-31
Rådet för funktionshinderfrågor deltar vid ritningsgranskning av nya bostäder för personer med funktionsnedsättning ("En stad för alla" mål 6)	2016-01-01	2018-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.5 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att verka för en utveckling av parker, grönområden och naturreservat som ökar förutsättningarna för invånarna att utöva fritids- och idrottsaktiviteter. Förvaltningen beviljar årligen föreningsbidrag som bidrar till att utveckla utbudet av idrotts- och fritidsverksamhet i stadsdelsområdet.

Inom stadsdelsområdet finns ett rikt utbud av kultur- och föreningsliv. Skarpnäcks kulturhus är en öppen mötesplats som i samverkan med föreningslivet erbjuder olika fritidsaktiviteter för invånare i alla åldrar. Kulturevenemang och eget skapande möjliggörs genom

förvaltningens egen regi och i samarbete med stadsdelsområdets invånare och civilsamhälle. Skarpnäcks kulturhus verkar som en kulturell arena där sociala- och samhällsliga frågor lyfts genom bland annat föreläsningar och utställningar.

Stadsdelsområdets barn och unga erbjuds fritidsaktiviteter i parklekar och på fritidsgårdar. Verksamheternas innehåll och utveckling bygger på barnens och ungdomarnas delaktighet. På dessa mötesplatser kan förvaltningen medverka till att förankra demokratiska värderingar och stötta ungas organisering. Ett viktigt fokusområde under året är att utveckla det uppsökande arbetet riktat till barn och unga, framför allt de som inte nås av nuvarande verksamheter.

Stadsdelsområdets unga, oavsett kön, könsuttryck, bakgrund och funktionsförmåga, ska erbjudas en trygg miljö i förvaltningens verksamheter, meningsfulla aktiviteter och social samvaro. Inom fritidsgårdar, parklekar och på Skarpnäcks kulturhus bedrivs ett utvecklingsarbete genom metoden MVP, mentorer i våldsprevention, för att säkerställa att verksamheterna är öppna, välkomnande och trygga för alla. En målsättning med arbetet är att könsfördelningen bland besökarna på fritidsgårdarna ska bli jämnare, då en stor majoritet av besökarna i nuläget är pojkar. Riktade insatser görs även för att ge flickor ökade möjligheter att delta i olika idrotts- och fritidsaktiviteter. Samtliga fritidsgårdar är tillgänglighetsanpassade och förvaltningen fortsätter arbetet med att utveckla verksamheter för alla barn och unga, oavsett funktionsförmåga.

I samverkan med utförare inom funktionsnedsättning och socialpsykiatri genomförs åtgärder för ökad fysisk aktivitet och förbättrad hälsa för målgrupperna. De öppna mötesplatserna för äldre och aktivitetscentret ger möjlighet till social samvaro och att utöva fysisk aktivitet i olika former.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andelen ungdomar (10-17 år) som upplever att de har tillgång till meningsfulla idrotts- och fritidsaktiviteter	79 %	79 %	År

Nämndmål:

Barn, unga och vuxna har en meningsfull fritid och är fysiskt aktiva

Beskrivning

Stadsdelsområdets unga, oavsett kön, könsuttryck, bakgrund och funktionsförmåga, ska erbjudas en trygg mötesplatser, meningsfulla aktiviteter och social samvaro. Ett utvecklingsarbete har inletts för att öka möjligheterna för fysisk aktivitet för flickor inom stadsdelsområdet. Samtliga fritidsgårdar är tillgänglighetsanpassade.

Skarpnäcks kulturhus erbjuder fritidsaktiviteter för invånare i alla åldrar riktade mot bland annat idrott och kultur som exempelvis skapande verkstad. Invånare har möjlighet till spontanidrottsplatser som exempelvis utegym och joggingspår.

I samverkan med utförare inom funktionsnedsättning och socialpsykiatri genomförs åtgärder för ökad fysisk aktivitet och förbättrad hälsa för målgrupperna. Äldre erbjuds ett varierat utbud av aktiviteter genom förvaltningens aktivitetscenter och den öppna mötesplatsen för äldre.

Genom föreningsbidrag stöttar förvaltningen det aktiva föreningslivet i stadsdelsområdet som bidrar till ett varierat utbud av fritidsaktiviteter.

Förväntat resultat

I stadsdelsområdet finns ett rikt utbud av fritidsaktiviteter och mötesplatser av god kvalitet, där alla invånare kan delta på lika villkor. Förvaltningens verksamheter är öppna, välkomnande, tillgängliga och trygga för alla. Verksamheterna är välbesökta och könsfördelningen bland besökarna på fritidsgårdarna blir jämnare.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel tid som parklekarnas verksamhet bedrivs av föreningslivet	15 %		År
♀ Antal barn som deltar i lovaktiviteter i förvaltningens regi	900		Tertial

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
En översyn av arbetet inom parklekarna genomförs i syfte att tillgängliggöra parklekarna för verksamhet som bedrivs av föreningslivet.	2018-01-01	2018-12-31
Förvaltningen genomför riktade insatser för att erbjuda flickor idrottsaktiviteter	2018-01-01	2018-12-31
Förvaltningen tar fram en underhållsplan för fritidsgårdar och parklekar	2018-01-01	2018-05-31
Utveckla fritidsaktiviteter för flickor och pojkar med funktionsnedsättningar ("En stad för alla" mål 7)	2016-01-01	2018-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.6 Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att Skarpnäcks kulturhus är en öppen mötesplats för besökare i alla åldrar. Kulturhuset erbjuder en mängd kulturaktiviteter för besökare i alla åldrar och möjligheter till kulturutövande för lokala föreningar och privata initiativ. Barn och unga inom stadsdelsområdet introduceras till olika kulturella aktiviteter genom samverkan mellan Skarpnäcks kulturhus och övriga verksamheter inom förvaltningen.

Barnens kulturskapande är sedan länge en integrerad del av lärandet inom förskolorna i Skarpnäck. Förskolan samarbetar med Skarpnäcks kulturhus för att ta fram ett brett kulturutbud för barnen. Barnen får även ta del av kulturupplevelser på olika platser i staden, samt genom att kulturutövare bjuds in till förskolorna.

På de öppna mötesplatserna för äldre erbjuds olika kulturaktiviteter såsom levande musik och skapande verkstad. Kulturutflykter till konstmuseer och liknande genomförs regelbundet under året. Därmed får äldre personer ökad tillgång till kulturupplevelser och sociala nätverk. De boende på Hemmet för gamla får tillgång till kulturupplevelser utifrån individens behov och förutsättningar.

Genom föreningsbidrag stöttar förvaltningen det aktiva föreningslivet som bedriver kulturverksamhet i stadsdelsområdet.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
♂ Andel ungdomar (10-17 år) som upplever att de har tillgång till meningsfulla kulturaktiviteter	74 %	74 %	År

Nämndmål:

Kulturutbudet i Skarpnäck är mångsidigt och tillgängligt för alla

Beskrivning

Förvaltningen arbetar med att utveckla kulturutbudet och att göra Skarpnäcks kulturhus till en demokratisk mötesplats. Målsättningen är att alla ska kunna delta oavsett förutsättningar och bakgrund. Kulturhuset erbjuder en mångfald av aktiviteter och föreställningar till personer i alla åldrar. Där erbjuds även lokaler och kurser för att möjliggöra eget kulturskapande och lokalt engagemang.

Inom förskolan och äldreomsorgen ges möjlighet till kulturupplevelser och skapande verksamhet. Barnens kulturskapande är en integrerad del av lärandet och de får även ta del av professionella kulturupplevelser. Den öppna mötesplatsen för äldre och aktivitetscentret erbjuder aktiviteter som ger äldre personer ökad tillgång till kultur och sociala nätverk. De boende på Hemmet för gamla får tillgång till kulturupplevelser utifrån individens behov och förutsättningar.

Förväntat resultat

Invånare i alla åldrar, oavsett kön, könsuttryck, bakgrund och funktionsförmåga använder Skarpnäcks kulturhus som en mötesplats för mångsidig kultur och eget skapande. Inom förskolan, parklekar, fritidsgårdar, aktivitetscenter och den öppna mötesplatsen för äldre ges möjlighet till kulturupplevelser och skapande verksamhet. De boende på Hemmet för Gamla får ökad tillgång till kulturupplevelser.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel barn som får minst en professionell kulturupplevelse per termin	80 %		År
Antal deltagare på den öppna mötesplatsens kulturaktiviteter för äldre	900		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förvaltningen tar fram en metod för att mäta invånarens delaktighet och medskapande i Skarpnäcks kulturhus arbete.	2018-01-01	2018-12-31
Hemmet för gamla tar fram en plan för ökade möjligheter till kulturupplevelser för de boende	2018-01-01	2018-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.7 Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att nämndens verksamheter arbetar utifrån stadens värdegrund för äldreomsorg, som står för självbestämmande, meningsfullhet, välbefinnande, inflytande och delaktighet för den äldre. Äldre kvinnor och män som behöver hjälp och stöd får insatser av god kvalitet utifrån sina behov, och ett gott bemötande. Verksamheterna präglas av tillgänglighet, delaktighet och jämställdhet. Under året görs en utbildningssatsning inom jämställdhet, mångfald och hbtq-frågor i alla

verksamheter i egen regi. Chefer och medarbetare ska även öka sina kunskaper om att upptäcka och arbeta mot våld i nära relationer.

Arbetet för att stärka de äldres delaktighet fortsätter, bland annat genom implementering av ramtid i hemtjänsten. Upprättandet av en genomförandeplan ger inflytande över insatsen, ökat självbestämmande och värdighet för den äldre. De äldres trygghet ökar när de möter ett fåtal personer och när kontaktmannaskap fungerar väl. Även för äldre som bor på vård- och omsorgsboende är kontinuitet och väl fungerande kontaktmannaskap avgörande för tryggheten, liksom att varje boende har en omvårdnadsansvarig sjuksköterska.

På vård- och omsorgsboendet Hemmet för Gamla som nyligen övergått i egen regi genomförs åtgärder för förbättrad kvalitet, med särskilt fokus på maten, måltidssituationen och möjligheten till utevistelse.

En anhörigkonsulent ger stöd till anhöriga som vårdar äldre. Äldre kvinnor och män får trygghet, social stimulans och fysisk aktivitet genom de aktiviteter som erbjuds vid förvaltningens aktivitetscenter och öppna mötesplatsen, samt genom biståndsbedömd dagverksamhet.

I samverkan med föreningslivet genomförs en dialog om hur stadsdelsområdet kan bli mer äldrevänligt.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel boende på vård- och omsorgsboende som upplever att måltiden är en trevlig stund på dagen	72 %	72 %	År
 Andel boende på vård- och omsorgsboende som upplever att möjligheten att komma utomhus är bra	56 %	56 %	År
 Andel omsorgstagare som upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs i äldreomsorgen	85 %	85 %	År
 Andel trygga omsorgstagare i äldreomsorgen	88 %	84 %	År
 Andelen nöjda omsorgstagare äldreomsorgen	87 %	85 %	År
 Antal personal en hemtjänsttagare med minst två besök om dagen möter under en 14-dagarsperiod	10	Max 10 personer	År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Stadsdelsnämnderna ska intensifiera arbetet och registreringen i Senior Alert och Svenska Palliativregistret för att få underlag till förebyggande åtgärder i syfte att bland annat minska fallskadorna	2018-01-01	2018-12-31
 Äldrenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda och föreslå förbättringar som ökar likställigheten i staden samtidigt som det avlastar biståndshandläggare från administrativa uppgifter	2018-01-01	2018-12-31
 Äldrenämnden ska initiera ett kvalitetsutvecklingsarbete inom särskilt boende för äldre i samarbete med stadsdelsnämnderna	2018-01-01	2018-12-31

Nämndmål:

Kvinnor och män över 65 år i Skarpnäck har ett värdigt och tryggt liv

Beskrivning

Äldre kvinnor och män som behöver hjälp och stöd får insatser av god kvalitet. Verksamheterna präglas av tillgänglighet, delaktighet och jämställdhet. Upprättandet av en genomförandeplan ger inflytande över insatsen, ökat självbestämmande och värdighet för den äldre. För att ytterligare öka de äldres inflytande fortsätter arbetet med att införa ramtid inom hemtjänsten. Kontinuitet och väl fungerande kontaktmannaskap har stor betydelse för de äldres trygghet.

En anhörigkonsulent ger stöd till anhöriga som vårdar äldre. Förvaltningens öppna mötesplats och aktivitetscenter, samt den biståndsbedömda dagverksamheten, ger äldre kvinnor och män trygghet, social stimulans och fysisk aktivitet.

Förväntat resultat

Andelen äldre kvinnor och män som upplever att de är delaktiga i sitt biståndsbeslut och kan påverka hur insatserna utförs ökar. De äldre är nöjda med de insatser och det bemötande de får och känner sig trygga. En högre andel av de boende på Hemmet för Gamla är nöjda med maten, måltidssituationen och möjligheten till utevistelse. De äldre kvinnor och män som kommer till förvaltningens aktivitetscenter och öppna mötesplats är delaktiga i utformningen av verksamheten, nöjda med de aktiviteter som erbjuds och med personalens bemötande. Anhöriga som vårdar äldre får ett gott stöd.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
♀ Andel besökare på den öppna mötesplatsen för äldre och aktivitetscentret som är nöjda med personalens bemötande	100 %		År
♀ Andel boende på Hemmet för Gamla som anser att personalen brukar ta hänsyn till deras åsikter och önskemål om hur hjälpen ska utföras	72 %		År
♀ Andel boende på Hemmet för Gamla som är nöjda med personalens bemötande	95 %		År
♀ Andel äldre med biståndsbedömd dagverksamhet som är nöjda med personalens bemötande	95 %		År
♀ Andel äldre med insatser från den kommunala hemtjänsten som anser att personalen tar hänsyn till deras åsikter och önskemål	88 %		År
♀ Andel äldre med insatser från den kommunala hemtjänsten som är nöjda med personalens bemötande	97 %		År
♀ Andel äldre som känner sig delaktiga i sitt biståndsbeslut	75 %		År
♀ Andel äldre som är nöjda med biståndshandläggarens bemötande	92 %		År
♀ Antal besök på den öppna mötesplatsen för äldre och aktivitetscentret	9 500 st		År
♀ Antal vägledande samtal med anhöriga till äldre inom förvaltningens anhörigstöd	50 st		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förvaltningen genomför en utbildningssatsning inom jämställdhet, mångfald och hbtq-frågor inom avdelningen för äldreomsorg.	2018-01-01	2018-12-31
I samverkan med föreningslivet genomför förvaltningen en dialog om hur stadsdelsområdet kan bli mer äldrevänligt.	2018-01-01	2018-12-31

KF:s inriktningsmål:

2. Ett klimatsmart Stockholm

Stadsdelsnämnden bidrar till ett klimatsmart Stockholm genom att arbeta för att verksamheternas miljöpåverkan ska minska samt genom att bevara och utveckla värdefulla naturmiljöer och rekreativa värden i stadsdelsområdets parker och naturområden.

Resor och transporter i förvaltningens regi genomförs på ett hållbart sätt. Verksamheterna arbetar för ökad energieffektivitet och gör miljövänliga val vid inköp. Stadsdelsförvaltningen strävar efter att skapa kemikaliesmarta miljöer och kommer att fortsätta arbeta för en hög andel ekologiska och vegetariska livsmedel i verksamheterna.

I samarbete med det civila samhället kommer arbetet med att inspirera boende, verksamma och besökare i stadsdelsområdet till en hållbar livsstil stärkas.

Skötsel av park och naturområdet ska bidra till utvecklingen av ekosystemtjänster samt att den biologiska mångfalden bevaras och nyttjas hållbart.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.1 Energianvändningen är hållbar

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom systematiskt arbete med att kartlägga och minska energiförbrukningen i verksamheterna, med utgångspunkt i Stockholms miljöprogram. Förvaltningen ansöker om medel för klimatinvesteringar för att byta ut energislukande vitvaror samt ersätta gamla belysningsarmaturer med LED-belysning.

Förvaltningen testar solcellsdrivna papperskorgar med komprimator på utvalda ställen.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Köpt energi (GWh)	1,3 GWh	1785 GWh	År

Nämndmål:

Energianvändningen i nämndens verksamheter är hållbar

Beskrivning

Nämndens verksamheter arbetar med utgångspunkt i Stockholms miljöprogram. Förvaltningen arbetar löpande med att minska energiförbrukningen i verksamheterna. Förvaltningen ansöker om medel för klimatinvesteringar för att minska energiförbrukning i förskolor och på vård- och omsorgsboende.

Förväntat resultat

Energiförbrukningen minskar i förvaltningens verksamheter. Medarbetarna har kunskaper om energi och klimat för att kunna fatta klimatsmarta beslut.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förvaltningen byter till mer energisnåla armaturer för att minska energiförbrukning.	2017-04-19	2018-12-31
Förvaltningen byter ut vitvaror i verksamheter för att minska energiförbrukning.	2018-01-01	2018-12-31
Förvaltningen genomför kunskapshöjande aktiviteter för att medarbetare ska kunna fatta klimatsmarta beslut.	2018-01-01	2018-12-31
Förvaltningen testar solcellsdrivna papperskorgar med komprimator på utvalda platser.	2018-01-01	2018-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att nämndens verksamheter genomför sina resor och transporter på ett så hållbart sätt som möjligt. Medarbetare ska så långt det är möjligt gå, cykla eller åka kollektivt. Förvaltningen erbjuder tjänstecyklar och har enbart miljöklassade bilar, vilka används via en bilpool. Förvaltningens bilar tankas med miljöbränslen i största möjliga mån.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	85 %	85 %	Halvår

Nämndmål:

Transporter inom nämndens verksamheter är hållbara

Beskrivning

Resor, transporter och leveranser i förvaltningens regi genomförs på ett hållbart sätt. Förvaltningen marknadsför och använder tjänstecyklar och kör enbart miljöklassade bilar, som används via en bilpool.

Förväntat resultat

Resor, transporter och leveranser inom förvaltningen är hållbara. Medarbetarna har tillräckliga kunskaper för att kunna fatta klimatsmarta beslut.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förvaltningen ser över mattransporter inom förskolan för att hitta mer miljösamma lösningar	2018-01-01	2018-12-31
Två nya laddplatser skapas för förvaltningens elbilar.	2018-01-01	2018-12-31
Vid utgångna leasingavtal för bilar gör förvaltningen en behovsprövning och vid nytecknade ersätts bilar om möjligt med elbilar.	2018-01-01	2018-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.3 Stockholm har en hållbar mark- och vattenanvändning

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom skötselinsatser i de naturreservat som är belägna inom stadsdelsområdet. Insatserna syftar bland annat till att bevara och gynna den biologiska mångfalden samt till att stärka naturvärden och rekreativa

värden. Naturreservaten producerar ekosystemtjänster som upprätthåller funktioner i naturen och ger tjänster som är direkt eller indirekt viktiga för människan och staden. Naturreservaten bidrar även till att rena luft, vatten och dämpa buller samt har ett högt rekreativvärde.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med idrottsnämnden, fastighetsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och trafiknämnden, arbeta med att tillgängliggöra naturreservaten för stockholmarna samt hur rekreativa och ekologiska värden kan utvecklas och stärkas i reservaten.	2018-01-01	2018-12-31

Nämndmål:

Utvecklingen i naturreservaten i Skarpnäck är hållbar

Beskrivning

Under förutsättning att förvaltningen tilldelas medel kan skötselinsatserna fortsätta och utvecklas. Inriktningen på ekmiljöer, gräsmarker samt att tillföra död ved fortsätter. För att gynna den biologiska mångfalden kommer fler kultur- och gräsmarker att skötas enligt framtagen skötselplan. Förvaltningen kommer fortsätta arbetet med att öka de rekreativa värdena i naturreservaten. En naturstig med nya sittplatser, väderskydd och grillplats vid Orhem kommer färdigställas. Syftet är att öka tillgängligheten med fokus på barn, personer med funktionsnedsättning och de som är ovana med att vara ute i naturen. Förvaltningen kommer påbörja planeringen inför en utveckling av Ekudden som målpunkt inom Flatens naturreservat.

Förväntat resultat

Reservatens naturvärden och rekreativa värden utvecklas positivt.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel mätillfällen av strandbadens vattenkvalitet som visar på bra vattenkvalitet	95 %		År
Antal slätterängar	8 st		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förvaltningen genomför en inventering av tätortsnära skog i planerade programområden.	2018-01-01	2018-12-31
Förvaltningen medverkar i arbetet med att ta fram ett lokalt åtgärdsprogram för god vattenstatus för Flatensjön.	2017-01-01	2018-12-31
Förvaltningen medverkar i utvecklingsdiskussionerna kring området Lilla Sickla	2018-01-01	2018-12-31
Förvaltningen undersöker möjligheten att anlägga en officiell badplats vid Söderbysjön	2018-01-01	2018-12-31
Strandlinjer inom stadsdelsområdet sköts på så sätt att både rekreation och biologisk mångfald främjas.	2017-01-01	2018-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.4 Stockholms kretslopp är resurseffektiva

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att öka medvetenheten och kunskapen hos boende och verksamma kring en hållbar livsstil. Inom förskolan får barn kunskap om sin delaktighet i naturens kretslopp, om ekologisk hållbarhet samt får lära sig ett varsamt förhållningssätt till natur och miljö.

Nämndens verksamheter förebygger uppkomst av, och hanterar, avfall i enlighet med stadens miljöprogram och EU:s avfallshierarki. Förvaltningen återvinner möbler och inredning genom återbrukstjänsten Stocket. Arbetet med matfallavfallsinsamling fortsätter.

Förvaltningen verkar för att boende, verksamma och besökare i stadsdelsområdet ska inspireras till en hållbar livsstil, bland annat genom att under våren 2018 arrangera ett Miljöforum i samverkan med det civila samhället.

Nämndmål:

Boende, verksamma och besökare i stadsdelsområdet inspireras till en hållbar livsstil

Beskrivning

Förvaltningen för en dialog med boende och verksamma i stadsdelsområdet kring vilka utmaningar och möjligheter de ser för en hållbar livsstil och medverkar till att skapa kontakt mellan boende, det civila samhället, staden och andra offentliga aktörer kring denna fråga.

Förväntat resultat

Förvaltningen inspirerar till en hållbar livsstil inom stadsdelsområdet, bland annat genom att i samverkan med det civila samhället organisera ett Miljöforum under våren 2018. Förskolan inleder ett hållbarhetsprojekt.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förvaltningen, i samverkan med det civila samhället, ordnar ett miljöforum under våren 2018.	2018-01-01	2018-05-31

Nämndmål:

Kretsloppen i nämndens verksamheter är resurseffektiva

Beskrivning

Inom stadsdelsområdet finns flera natur- och grönområden, varav två är naturreservat. Dessa producerar en rad ekosystemtjänster som människan och staden är beroende av. Ekosystemtjänster upprätthåller funktioner i naturen och ger tjänster som är direkt eller indirekt viktiga för människa och samhälle. De renar luft, vatten och dämpar buller samt har ett högt rekreativvärde.

Förvaltningen fortsätter arbeta för att säkerställa resurseffektiva kretslopp genom miljöeffektiv avfallshantering samt fortsatt arbete med matavfallsinsamling.

Förvaltningen återvinner möbler och inredning genom återbrukstjänsten Stocket.

Förväntat resultat

Naturresevatnen förvaltas och utvecklas väl. Fler av förvaltningens verksamheter sorterar sitt avfall. Matavfallsinsamlingen har ökat. Medarbetarna har fått ökad kunskap om resurseffektiva kretslopp.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel adresser inom förvaltningen där matavfall omhändertas på ett resurseffektivt sätt.	85 %		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förvaltningens verksamheter sorterar ut farligt avfall och lämnar in det så att det blir omhändertaget på rätt sätt.	2017-01-01	2017-12-31
Medarbetare inom förvaltningen utbildas i resurseffektiva kretslopp.	2018-01-01	2018-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.5 Stockholms miljö är giftfri

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom åtgärder för att skapa en giftfri och kemikaliesmart miljö för alla brukare och medarbetare och öka andelen ekologiska och vegetariska livsmedel i verksamheterna. Verksamheterna ska göra miljövänliga inköp av förbrukningsvaror och inventarier. Vid nybyggnation av förskolor ska hög miljömedvetenhet gällande materialval beaktas.

Förskolorna följer Stockholm stads vägledning för en kemikaliesmart förskola, och inleder arbetet med nivå tre som bland annat fokuserar på utomhusmiljön. Förvaltningen ansöker om medel för arbetet med att byta ut material och inventarier i förskolorna och därmed minska barns exponering för skadliga kemikalier. Systemet Chemsoft implementeras under året för att kartlägga vilka kemikalier som används i verksamheterna och om några förändringar behöver ske.

Förvaltningen arbetar för att anläggningsentreprenörerna använder byggvarubedömning vid upprustning av lekplatser och parklekar.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel av stadens förskolor som har genomfört alla åtgärder på nivå 2 enligt kemaliecentrums vägledning för kemikaliesmart förskola	100 %	Fastställs 2018	År
 Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	80 %	80%	År
 Andel inköpta ekologiska måltider och livsmedel i staden i kronor av totala värdet av inköpta måltider och livsmedel	50 %	45%	År

Nämndmål:

Miljön i nämndens verksamheter är giftfri

Beskrivning

Förskolorna följer Stockholm stads vägledning för en kemikaliesmart förskola, och inleder arbetet med nivå tre som bland annat fokuserar på utomhusmiljön. Förskolornas kökspersonal träffas regelbundet i ett nätverk för inspiration och erfarenhetsutbyte, i syfte att utveckla maten utifrån ett hållbarhetsperspektiv och öka andelen ekologisk och vegetarisk mat. Förvaltningen ansöker om medel för att genomföra åtgärder i förskolornas utemiljö, som ett led i arbetet med kemikaliesmart förskola. Miljösamordnarnätverk inom förvaltningen träffas regelbundet för fortbildning och uppföljning av aktiviteter.

Förväntat resultat

Medarbetare inom förvaltningen har ökad kunskap och medvetenhet om kemikalier samt gör kemikaliesmarta inköp. Nivå tre i kemikaliesmart förskola genomförs. Produkter och material med lägre miljökrav fasas ut. Förvaltningens verksamheter har en hög andel ekologisk och vegetarisk mat. Gamla PVC-golv byts ut vid möjlighet. Vid nybyggnation av förskolor och anläggningsarbeten görs miljömedvetna materialval och inköp.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel ekologiska livsmedel i förvaltningens förskolor	60 %		År
Andel vegetariska måltider i förskolan	40 %		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förvaltningen implementerar Chemsoft, egenkontroll för kemikalier i verksamheterna	2018-01-01	2018-12-31
Förvaltningen kartlägger andelen PVC-golv i nämndens öppna verksamheter för barn och unga.	2018-01-01	2018-05-31
Förvaltningen ska ta fram en kostpolicy för förskolan	2016-01-01	2017-12-31
Förvaltningens förskolor genomför nivå tre i kemikaliesmart förskola, vilket bland annat innebär fokus på utemiljön.	2018-01-01	2018-12-31
Förvaltningens miljösamordnare deltar i fortbildande nätverk om hållbarhetsfrågor	2018-01-01	2018-12-31
Ny personal inom förskolan genomför kemikaliecentrums webutbildning	2018-01-01	2018-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att kartlägga och åtgärda bristande inomhusluft och buller i förskolor och i andra verksamheter. Förskolans paviljonger med tillfälliga bygglov byts ut allteftersom nya förskolor står klara. Ett arbete pågår för att byta ut äldre belysning i förskolor mot modern hållbar belysning.

Nämndmål:

Inomhusmiljön i nämndens verksamheter är sund

Beskrivning

I planeringen av om- och nybyggnation arbetar nämnden förebyggande med risker för störningar i inomhusmiljön. Buller, dålig luftkvalitet och luktstörningar ses över. Skyddsronder genomförs. Förskolans paviljonger med tillfälliga bygglov byts ut allteftersom nya förskolor står klara. Ett arbete pågår för att byta ut äldre belysning i verksamheterna mot modern hållbar belysning.

Förväntat resultat

Inomhusmiljön ger goda förutsättningar för medarbetarna att utföra sina uppdrag och bidrar till god kvalitet i förvaltningens verksamheter.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Bullermätningar och bullerdämpande åtgärder utförs i nämndens verksamheter	2018-01-01	2018-12-31

KF:s inriktningsmål:

3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Stadsdelsnämnden bidrar till ett ekonomiskt hållbart Stockholm genom att samarbeta med universitet och högskolor och säkerställa att verksamheten bygger på forskning och evidens. För att bidra till en företagsvänlig stad samverkar förvaltningen med det lokala näringslivet. Lokala näringslivsanalyser kommer att genomföras i samarbete Stockholm Business Region AB.

Förvaltningen fortsätter att utveckla metoder för att minska behovet av försörjningsstöd, med särskilt fokus på barnfamiljer och unga vuxna. Behovet av insatser hos kvinnor som står långt ifrån arbetsmarknaden ska uppmärksammas i samverkan med Arbetsmarknadsförvaltningen. Förvaltningens insatser för personer i behov av försörjningsstöd ska samordnas med andra aktörer och förvaltningar för att effektivisera användningen av resurser.

Nämnden bedriver ett förebyggande arbete i samverkan med utbildningsnämnden och socialnämnden för att säkerställa att barn och unga inom stadsdelsområdet deltar i och fullföljer sin utbildning.

Stadsdelsnämnden arbetar systematiskt för ökad kostnadseffektivitet, vilket frigör resurser för kärnverksamheterna. Varje verksamhet ska sträva efter att bära sina egna kostnader utifrån tilldelade medel.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.1 Stockholm är en världsledande kunskapsregion

Stadsdelsnämnden bidrar till att kommunfullmäktiges mål genom att samarbeta med universitet och högskolor för att säkerställa att verksamhetens arbetsmetoder baseras på forskning och evidens. Förvaltningen erbjuder verksamhetsförlagd utbildning samt praktik inom förskola, socialtjänst och äldreomsorg. I samverkan med Södertörns Högskola och

Östermalms stadsdelsförvaltning startas ett Centrum för professionsutveckling, CPU, inom förvaltningens förskolor. Det innebär att många studenter gör sin verksamhetsförlagda utbildning samtidigt inom centret, i syfte att stärka lärarutbildningen och bidra till utveckling av förskolan.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Antal tillhandahållna praktikplatser för högskolestuderande samt platser för verksamhetsförlagd utbildning	48	Tas fram av nämnden	Tertial

Nämndmål:

Nämndens verksamheter vilar på en kunskapsbaserad grund

Beskrivning

Förvaltningen samarbetar med universitet och högskolor för att säkerställa att verksamhetens arbetsmetoder baseras på forskning och evidens. Förvaltningen erbjuder verksamhetsförlagd utbildning och praktik inom förskola, socialtjänst och äldreomsorg.

Förväntat resultat

Nämndens verksamheter arbetar utifrån evidensbaserade metoder och med koppling till forskning. Antalet platser för verksamhetsförlagd utbildning och praktik som erbjuds inom nämndens verksamheter ökar.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
I samverkan med Södertörns högskola startas ett centrum för professionsutveckling (CPU) inom förskolan	2018-01-01	2018-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.2 Stockholm är en företagsvänlig stad

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att i olika forum samverka med företrädare för det lokala näringslivet. Det brottsförebyggande arbetet som bedrivs i nära samarbete med det civila samhället, polisen och områdets företagare syftar till att förebygga brott inom handeln och skapa trygga och inbjudande torg och mötesplatser.

Förvaltningen bjuder löpande in företagare, bostadsbolag och fackförvaltningar till dialog i näringslivsrådet. Målet är att diskutera och uppmärksamma åtgärder som leder till förbättrade förutsättningar att bedriva näringsverksamhet i stadsdelsområdet.

Under året kommer en lokal näringslivsanalys att genomföras i samarbete med Stockholm Business Region AB. Analysen kommer att utgöra underlag för att utveckla förvaltningens arbete för att stadsdelsområdet ska bli mer företagsvänligt.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Stockholm Business Region AB ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna kartlägga möjligheterna för ökad tillväxt inom respektive stadsdels geografiska område genom en lokal näringslivsanalys	2018-01-01	2018-12-31

Nämndmål:

Skarpnäck är ett företagsvänligt stadsdelsområde

Beskrivning

Förvaltningen samverkar med företrädare för det lokala näringslivet inom ramen för näringslivsrådet. Förvaltningen har en kontinuerlig dialog och uppföljning av de företag som bedriver verksamhet på entreprenad inom nämndens ansvarsområde. Förvaltningen samverkar med Invest Stockholm och deltar på nätverksmöten om näringslivsfrågor.

Förvaltningens trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete bedrivs i nära samarbete med det civila samhället, polisen och områdets företagare. Målet är att förebygga brott inom handeln och skapa trygga och inbjudande torg och mötesplatser.

Förväntat resultat

Lokala näringsidkare upplever stadsdelsområdet som företagsvänligt och tryggt. Handlare utsätts inte för brott. Förvaltningen har ett gott samarbete med lokala företag.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förvaltningen bjuder in Skarpnäcks näringslivsråd till tre möten under året.	2018-01-01	2018-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att fortsätta att utveckla metoder för att förbättra möjligheterna och underlätta för personer i behov av försörjningsstöd att nå en hållbar egen försörjning. Förvaltningen satsar i sitt arbete särskilt på att stödja unga vuxna och barnfamiljer med behov av ekonomiskt bistånd. För att minska behovet av försörjningsstöd till följd av arbetslöshet erbjuder förvaltningen i samverkan med andra aktörer olika arbetsmarknadsinsatser, exempelvis Stockholmsjobb. Jobbtorg Stockholm samordnar stadens insatser för att stödja arbetslösa personer som uppbär försörjningsstöd till egen försörjning.

Ungdomar i stadsdelsområdet erbjuds jobb under loven. En prioriterad målgrupp för dessa jobb är unga med funktionsnedsättning.

Barnperspektiv och barnets eget perspektiv beaktas särskilt i beslut om ekonomiskt bistånd.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel personer som har ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen	1,5 %	1,6%	Tertial
 Andel unga som varken arbetar eller studerar		Fastställs 2018	År
 Andel vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd jämfört med samtliga vuxna invånare	1,1 %	1,1%	Tertial
 Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb	20 st	1 000 st	Tertial

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Antalet praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	12 st	500 st	Tertial
 Antalet tillhandahållna platser för feriejobb	380 st	9 000 st	Tertial
 Antalet tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	20 st	1 000 st	Tertial
 Antalet ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	380 st	9 000 st	Tertial

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Arbetsmarknadsnämnden ska genom jobbtorgen för unga i Kista, Skärholmen och vid Globen, och i samarbete med stadsdelsnämnderna förstärka det uppsökande och stödjande arbetet för unga utan sysselsättning och med komplex problematik samt utveckla insatser för målgruppen.	2018-01-01	2018-12-31
 Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna fortsätta arbetet med kvinnor långt ifrån arbetsmarknaden för att öka delaktigheten och den ekonomiska jämställdheten i staden.	2018-01-01	2018-12-31
 Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna öka utbytet mellan stadsdelarna kring sommarjobben för att öka sammanhållningen i staden och möjliggöra för fler att testa arbete i andra stadsdelar än där man bor.	2018-01-01	2018-12-31
 Stadsdelsnämnderna ska arbeta aktivt med villkor för sysselsättningsfrämjande åtgärder vid upphandlingar.	2018-01-01	2018-12-31
 Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden utveckla samverkan med det lokala näringslivet och civilsamhället för att skapa förutsättningar för jobb, integration och social hållbarhet med en särskild inriktning mot unga.	2018-01-01	2018-12-31
 Stadsdelsnämnderna ska, exempelvis inom ramen för sina olika verksamhetsområden, öka möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att komma i arbete.	2018-01-01	2018-12-31

Nämndmål:

Kvinnor och män i Skarpnäck är självförsörjande

Beskrivning

Förvaltningen fortsätter med metodutveckling för att minska behovet av försörjningsstöd inom stadsdelsområdet. Prioriterade målgrupper är unga vuxna i åldersgruppen 18-24 år samt barnfamiljer. Förvaltningen fortsätter att utveckla samarbetet med arbetsmarknadsförvaltningens verksamheter för att stärka arbetet med kvinnor som står långt ifrån arbetsmarknaden samt för att minska arbetslöshet inom målgrupperna. Anställning inom stadens verksamheter, Stockholmsjobb, fortsätter att erbjudas för att minska arbetslösheten inom stadsdelsområdet.

Ungdomar inom stadsdelsområdet erbjuds sommar-, höstlovs- och jullovsjobb. Unga med funktionsnedsättning är en prioriterad målgrupp för dessa jobb.

Förväntat resultat

Antalet personer och familjer i behov av ekonomiskt bistånd minskar. Fler barn växer upp i hushåll som är självförsörjande. Fler kvinnor som står långt ifrån arbetsmarknaden har insatser som på sikt medför ökad delaktighet och ekonomisk jämställdhet i deras livssituation.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
♀ Andel personer som uppnår självförsörjning genom arbete eller studier	20 %		Tertial
♀ Andel sjukskrivna personer som når självförsörjning	25 %		Tertial
Antal bidragshushåll per månad med försörjningsstöd	400		Tertial
♀ Antal unga 18-24 år som har ekonomiskt bistånd	35 st		Tertial
♀ Antal vuxna som genomgått behandling för sitt missbruk/beroende och gått vidare till arbetsinriktad rehabilitering	20 st		Tertial
Summa genomsnittligt medelbidrag per månad och hushåll	9 200 kr		Tertial

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förvaltningen genomför två inspirationskvällar för unga vuxna i samarbete med Jobbtorg Stockholm	2018-01-01	2018-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.4 I Stockholm är det enkelt att utbilda sig genom hela livet

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att driva ett förebyggande arbete i samverkan med utbildningsnämnden och socialnämnden för att säkerställa att barn och unga inom stadsdelsområdet har förutsättningar för att fullfölja utbildning och uppfylla kunskapsmål i skolan. Invånare i behov av utbildningsinsatser för att uppnå egen försörjning erbjuds möjlighet till studier genom individuellt anpassade insatser i samverkan med arbetsmarknadsnämnden.

Nämndmål:

Flickor och pojkar deltar i och fullföljer sin utbildning

Beskrivning

Förvaltningens verksamheter medverkar till att stödja barn, unga och deras vårdnadshavare för att säkerställa att barn deltar i och fullföljer sin utbildning. Under 2018 påbörjas arbetet med Skarpnäcksmodellen, som innebär att förvaltningen i samverkan med Utbildningsförvaltningen och med stöd av sociala investeringsfonden bygger upp en integrerad förskole - och skolstödenhet. Projektet har sin utgångspunkt i förskolans befintliga stödenhet och ska utvecklas till att nå alla barn och föräldrar som behöver stöd under förskoletiden, vid övergången mellan förskola, förskoleklass och de tre första åren i grundskolan. Syftet är att ge ett tidigt stöd till barn, familjer och deras nätverk och därigenom förhindra behov av mer omfattande insatser senare, exempelvis från socialtjänst och elevvårdshälsoteam. Projektet ska kunna stötta föräldrar enskilt och grupp, erbjuda stöd och handledning till medarbetare inom respektive verksamhet, stå för kontinuitet och kompetensöverföring, gällande barnets situation, mellan verksamheterna. En målsättning med

projektet är att barn ska ha god närvaro i skolan och klara godkända kunskapsmål.

Arbetet inom pilotprojektet samverkan, skola och socialtjänst, PPSS, kommer att fortsätta för att stötta barn och unga som har hög frånvaro och låg måluppfyllelse i skolan. Erfarenheter från projektet kommer att ligga till grund för framtida skolsociala stödteam.

Förväntat resultat

Skolnärvaron ökar och fler barn fullföljer grundskolan och blir behöriga till gymnasieskolan.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
♀ Andel barn och ungdomar som ökat sin närvaro i skolan efter att ha fått stöd genom pilotprojektet skola och social samverkan	60 %		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Inleda arbetet med Skarpnäcksmodellen - integrerad förskole- och skolstödsenhet.	2018-01-01	2018-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att verksamheten drivs inom givna ekonomiska ramar och uppfyller verksamhetens mål. Vid avvikelser i måluppfyllelse, kvalitet eller ekonomiföljsamhet tillsätts en tvärprofessionell arbetsgrupp bestående av verksamhetscontroller, economicontroller och HR-konsult. Syftet är att stödja verksamheten att analysera avvikelser och säkerställa att handlingsplaner med aktiva åtgärder genomförs skyndsamt.

För att säkerställa att resurser fördelas lika, och i enlighet med den enskildes behov, mellan män och kvinnor, flickor och pojkar, utvecklar förvaltningen arbetet med genusbudgetering.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
🛡 Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100 %	100 %	Tertial
🛡 Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100,1 %	100 %	Tertial
🛡 Nämndens prognossäkerhet T2	+/-1 %	+/- 1 %	År

Nämndmål:

Nämndens resurser används väl med fokus på resultat för invånare i Skarpnäck

Beskrivning

Förvaltningen strävar efter att varje verksamhetsområde bär sina kostnader utifrån tilldelade medel. Förvaltningen omfördelar medel utifrån att enheter ska få rimliga förutsättningar att uppfylla målen. Alla verksamheter arbetar kontinuerligt med utveckling och effektivisering. En sammanhållen socialtjänst genomför insatser med målet att åstadkomma goda resultat för invånarna.

Förväntat resultat

Befintliga resurser används optimalt och målen för de vi är till för uppnås. Invånarna får största möjliga nytta för sina skattepengar. Ekonomiska resurser fördelas lika, och i enlighet med den enskildes behov, mellan män och kvinnor, flickor och pojkar. Verksamhetens behov av lokaler är tillgodosett. Utformningen av lokalerna stödjer verksamheternas utveckling.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förvaltningen etablerar ett administratörsnätverk i syfte att utveckla den ekonomiadministrativa handläggningen och stärka professionen	2018-01-01	2018-05-31
Förvaltningen genomför analyser med stöd av genusbudgetering på ett urval av nämndens verksamheter.	2018-01-01	2018-12-31
Förvaltningen genomför en pilotstudie inom genusbudgetering för att synliggöra resursfördelning mellan kvinnor och män	2018-01-01	2018-12-31
Förvaltningen vidareutvecklar metoder och arbetssätt för tvärprofessionellt stöd till chefer för kvalitetsutveckling och ekonomisk uppföljning	2018-01-01	2018-12-31

KF:s inriktningsmål:

4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Stadsdelsnämnden bidrar till ett demokratiskt hållbart Stockholm genom jämställda och jämlika verksamheter som respekterar de mänskliga rättigheterna och är fria från diskriminering. Arbetsmiljön i förvaltningen kännetecknas av delaktighet, ansvarstagande och inflytande. Barnperspektivet är beaktat i förvaltningens verksamheter och invånare som upplever våld i nära relationer får skydd och stöd. Personer med funktionsnedsättning får hjälp och stöd för att i så hög grad som möjligt kunna leva ett självständigt liv. Nämndens verksamheter är fysiskt och språkligt tillgängliga och invånare ges goda möjligheter till delaktighet och inflytande.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.1 Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att fortsätta arbetet med jämställdhetsintegrering, med utgångspunkt i stadens program för ett jämställt Stockholm 2018-2022. Alla verksamheter går vidare i arbetet med jämställdhetsanalyser baserade på verksamhetens resultat under 2017. Utifrån de analyser som genomförs identifieras åtgärder för att komma tillrätta med omotiverade skillnader mellan könen.

Arbetet med att ta fram och utveckla könsuppdelad statistik och andra underlag för jämställdhetsanalyser fortsätter inom hela förvaltningen. Förvaltningen ska även utveckla sitt arbete med att öka kunskaperna och sprida goda exempel för att ge medarbetare och chefer verktyg i arbetet med jämställdhetsintegrering. För att säkerställa att resursfördelningen inom nämndens verksamheter inte påverkas av könstillhörighet kommer förvaltningen att utveckla arbetet med genusbudgetering. Jämställdhetsperspektivet ska beaktas och tydliggöras i nämndens beslutsunderlag, med utgångspunkt i stadens vägledning för arbete med jämställdhetsanalyser i tjänsteutlåtanden. Allt jämställdhetsarbete i nämndens verksamheter ska ske utifrån ett normkritiskt perspektiv för att synliggöra de olika maktordningar som påverkar enskilda individers förutsättningar och möjligheter.

För att utveckla arbetet med jämställdhetsintegrering kommer förvaltningen delta i Sveriges

kommuner och landstings projekt Modellkommuner, i samverkan med Enskede-Årsta-Vantör, Älvsjö och Farsta stadsdelsförvaltningar. I projektet Modellkommuner lär sig kommuner och stadsdelar jämställdhetsintegrering genom att systematiskt jämföra sina arbetssätt med varandra, i syfte att sprida kunskap, erfarenheter och goda exempel från olika verksamheter.

Förvaltningen planerar åtgärder för att öka tryggheten inom stadsdelsområdet och i nämndens verksamheter, med särskilt fokus på kvinnor och andra utsatta grupper (se mål 1.3 och 4.5).

Kvinnors organisering

Insatser för att öka kvinnors makt och inflytande i det offentliga rummet ska ske i samverkan med det civila samhället. Det kommer att finnas möjlighet för kvinnoföreningar att söka riktade föreningsbidrag. Förvaltningen kommer även att arbeta för att stödja kvinnors organisering utanför föreningslivet.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel tjänsteutlåtanden som innehåller en jämställdhetsanalys	100 %	100 %	Tertial

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna stödja kvinnors organisering med målet att öka kvinnors makt och inflytande i det offentliga rummet.	2018-01-01	2018-12-31

Nämndmål:

Nämndens verksamheter skapar lika värde för kvinnor, män, flickor och pojkar

Beskrivning

Arbetet med att integrera ett jämställdhetsperspektiv i verksamheten fortsätter. Könstillhörighet och könsuttryck ska inte ha någon påverkan på den insats, den service eller det bemötande som invånarna får. Arbetet med jämställdhetsanalyser fortsätter i syfte att identifiera åtgärder för att komma tillrätta med omotiverade skillnader mellan könen. Under året kommer arbetet med jämställdhetsintegrering intensifieras inom avdelningen för individ och familjestöd, med särskilt fokus på enheten för ekonomi och arbete. Arbetet med jämställdhet och normkritik ska även stärkas ytterligare i de kommunala förskolorna. Alla förskoleenheter ska under året genomföra minst en jämställdhetsanalys som leder till förslag på åtgärder.

De enheter som genomfört fördjupade satsningar på jämställdhetsintegrering går vidare i arbetet. Avdelningen för äldreomsorg deltar i en utbildningsinsats om jämställdhet, mångfald och hbtq-frågor. Inom avdelningen för förebyggande arbete och kultur fortsätter arbetet för att säkerställa att alla känner sig välkomna och trygga i verksamheterna.

Förväntat resultat

Alla enheter inom förvaltningen går vidare i arbetet med jämställdhetsanalys och minst hälften av enheterna genomför en jämställdhetsanalys som leder till förslag på åtgärder. Medarbetare och chefer får ökad kunskap och bättre verktyg för jämställdhetsarbete, bland

annat genom systematiskt erfarenhetsutbyte inom förvaltningen. Jämställdhetsperspektivet beaktas och tydliggörs i förvaltningens beslutsunderlag.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel enheter som har genomfört en jämställdhetsanalys och tagit fram åtgärdsförslag	50 %		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förvaltningen ska, i samarbete med Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsförvaltning och med stöd av stadsledningskontoret, utveckla arbetet med jämställdhetsintegrering genom SKL:s projekt Modellkommuner.	2018-05-01	2018-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att förvaltningen bedriver ett systematiskt arbete för att identifiera och förebygga risker och skapa en hållbar och inkluderande arbetsmiljö. Åtgärder för att förebygga diskriminering och kränkningar kommer att förankras i arbetsmiljöarbetet. Ett arbetsklimat som kännetecknas av delaktighet, ansvarstagande och inflytande ökar förutsättningarna för god hälsa och trivsel bland medarbetarna. Medarbetarenkät, arbetsmiljöronder, ett fungerande samverkanssystem med bland annat arbetsplatsträffar och medarbetarsamtal är viktiga verktyg för att skapa en hållbar arbetsmiljö. Genom att säkra en effektiv rehabiliteringsprocess med fokus på tidiga insatser i kombination med kontinuerlig uppföljning, fortsätter arbetet för att minska sjukfrånvaron. Låg sjukfrånvaro bland medarbetarna ökar kvaliteten för brukaren.

Förvaltningens chefer tydliggör medarbetarnas uppdrag och mål, samt hur den egna verksamheten bidrar till att uppfylla stadens mål och vision. Det utgör grunden till kreativa medarbetare som är delaktiga i verksamhetens och sin egen utveckling. Inom förvaltningen används olika metoder för att öka medarbetarnas inflytande såsom arbetet med ständiga förbättringar, resultatdialoger och strukturerad uppföljning av medarbetaråtaganden. Gemensamt för dessa verktyg är en hög delaktighet och fokus på resultat för de vi är till för.

En strategisk kompetensförsörjningsplan säkerställer framtida kompetensbehov och ger en tydlig riktning i rekryteringsarbetet. En väl genomförd löneanalys tillsammans med en genomtänkt lönestruktur stödjer förvaltningens arbete med att minska osakliga löneskillnader och att bibehålla och attrahera rätt kompetens. Ett strukturerat och systematiskt arbete med lönestruktur och lönekartläggningar uppmärksammar och motverkar löneglidning. Det tillsammans med kompetensförsörjningsplanen stödjer förvaltningens arbete med att stärka de grupper och kompetenser som förvaltningen behöver behålla.

Arbetet med stadens handlingsplan för förbättrade arbetsvillkor för socialsekreterare och biståndshandläggare fokuserar under året huvudsakligen på två utvecklingsområden. Dels att öka samverkan, såväl internt som med andra aktörer, med målet att erbjuda den enskilde insatser från en sammanhållen socialtjänst. Dels på att vidareutveckla introduktionen av nyanställda vilket, förutsatt att sökta medel beviljas, kommer att ske i samarbete med Socialförvaltningen, Enskede-Årsta-Vantör och Farstas stadsdelsförvaltningar med projektet *Kompetenstrappan*.

Nya medarbetare erbjuds introduktion och medarbetare med kortare erfarenhet erbjuds stöd i form av handledning och mentorskap.

En handlingsplan för att förbättra arbetssituationen för förskollärare och barnskötare ska tas fram under året.

Inom äldreomsorgen och förskolan är det närvarande ledarskapet ett viktigt fokusområde under året.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Aktivt Medskapandeindex	81	81	År
 Index Bra arbetsgivare	84	84	År
 Sjukfrånvaro	6,7 %	tas fram av nämnden	Tertial
 Sjukfrånvaro dag 1-14	2,4 %	tas fram av nämnden	Tertial

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Äldrenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna stödja stadsdelsnämnderna i hur äldreomsorgen kan organisera sin ledningsorganisation för att främja det närvarande ledarskapet	2018-01-01	2018-12-31
 Äldrenämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna genomföra och utvärdera en pilot med schemalagd reflektionstid i hemtjänsten	2018-01-01	2018-12-31

Nämndmål:

Arbetsplatserna har en hållbar och inkluderande arbetsmiljö

Beskrivning

Med ett fungerande systematiskt arbetsmiljöarbete där åtgärder mot diskriminering och för inkludering ingår, skapas en hållbar och inkluderande arbetsmiljö. Förvaltningen kartlägger risker på arbetsplatserna och utvecklar under året sina dokument för det systematiska arbetsmiljöarbetet och för åtgärder mot diskriminering. I det systematiska arbetsmiljöarbetet inkluderas även arbetet med organisatorisk och social arbetsmiljö.

Genom att tidigt uppmärksamma risker och undanröja hinder för frisknärvaro skapar förvaltningen förutsättningar för fortsatt sjunkande sjukfrånvaro och hållbar arbetshälsa. Arbetet med att minska sjukfrånvaron fokuserar på ett mer effektivt arbete i det tidiga skedet för att minska de långa sjukskrivningarna över 91 dagar.

Delaktighet och medledarskap är en förutsättning för en hållbar och inkluderande arbetsmiljö, där medarbetarna tar ansvar för verksamhetens utveckling. Tydlighet i mål och uppdrag är viktiga delar. Med ett tydligt samverkansavtal skapas förutsättningar för god samverkan mellan chefer, medarbetare och fackliga förbund.

Personalpolicyn implementeras i förvaltningen och arbetet med att förankra policyn i

verksamheterna fortsätter. Personalpolicyn är ett av stadens styrdokument och ska återspeglas i verksamheterna och de stöddokument som används.

Arbetet med stadens handlingsplan för förbättrade arbetsvillkor för socialsekreterare och biståndshandläggare fortsätter och en ny handlingsplan för att förbättra arbetssituationen för förskollärare och barnskötare tas fram under året.

För att skapa goda arbetsvillkor utarbetas en handlingsplan med syfte att göra heltidsanställning till norm och minska ofrivilligt deltidarbete.

Förväntat resultat

Indexen bra arbetsgivare och psykosocial arbetsmiljö ökar och sjukfrånvaron fortsätter minska. Kunskap om organisatorisk och social arbetsmiljö ökar bland chefer och medarbetare. Medarbetarnas upplevelse av att de har en bra arbetssituation stärks. Medarbetare upplever att de är respekterade på sin arbetsplats. Förvaltningen behåller och attraherar kompetenta chefer och medarbetare. Personalomsättningen i förvaltningen ligger mellan 9 - 12 procent.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
♀ Andel allmänna visstidsanställningar av totalt antal anställningar	10 %		År
♀ Andel deltidsanställda medarbetare som har en ofrivillig deltidsanställning	10 %		År
Andel enheter som har en handlingsplan för det systematiska arbetsmiljöarbetet och följer upp den löpande	80 %		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förvaltningen använder rekryteringsmetoden kompetensbaserad rekrytering för att förhindra diskriminering. ("En stad för alla" mål 5)	2016-01-01	2017-12-31
Förvaltningen implementerar friskvårdspeng.	2018-01-01	2018-12-31
Förvaltningen tar fram en handlingsplan för förbättrade arbetsvillkor för barnskötare och förskollärare	2018-01-01	2018-12-31
Förvaltningen tar fram en plan för ökad arbetshälsa och rehabiliteringsarbete.	2018-01-01	2018-12-31
Förvaltningen utvecklar introduktionen inom socialtjänsten genom projektet Kompetenstrappan.	2018-01-01	2018-12-31

Nämndmål:

Cheferna utövar ett gott ledarskap och medarbetarna har rätt kompetens

Beskrivning

Ett ledarskap som karaktäriseras av tydlighet, tillgänglighet och god kommunikativ förmåga är grunden för en god arbetsmiljö och ett gott arbetsklimat. Chefer visar uppskattning, har förtroende för och skapar goda förutsättningar så medarbetare kan uppnå verksamhetens mål. Chefer har god kompetens inom arbetsmiljö och tar tillvara på de utbildningsinsatser som förvaltningen och staden erbjuder för att stärka cheferna i sitt ledarskap. Medarbetare och chefer har en gemensam syn på uppdraget och vilka resultat som ska åstadkommas för medborgarna. Tydlig roll- och ansvarsfördelning skapar tydlighet och trygghet i

organisationen.

Inom äldreomsorgen och förskolan är det närvarande ledarskapet ett viktigt fokusområde under året. Ett nära ledarskap möjliggör att fånga upp medarbetare i ett tidigt skede för att undvika ohälsa samt att chefer kan stödja medarbetare att prioritera vid hög arbetsbelastning. Vidare skapar ett nära ledarskap ökad delaktighet och inflytande för medarbetarna.

En strategisk kompetensförsörjningsplan stödjer cheferna att bredda rekryteringen och anställa rätt kompetens. Kompetensbaserad rekrytering minskar risken för diskriminering.

Förväntat resultat

Ledarskapsindex ökar. Förvaltningens chefer har goda kunskaper inom systematiskt arbetsmiljö, personalfrågor, kompetensförsörjning och kompetensbaserad rekrytering. Rätt kompetens anställs baserat på verksamhetens behov.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Ledarskapsindex	80		År
Medarbetarna har en bra arbetssituation	65 %		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förvaltningen implementerar ett internt ledarskapsprogram för chefer.	2018-01-01	2018-12-31
Förvaltningens chefer får stöd i att utforma kompetensförsörjningsplaner	2018-01-01	2018-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.3 Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att säkerställa människors grundläggande rättigheter till exempelvis utbildning, hälsa och skälig levnadsstandard. Nämndens verksamheter har fokus på brukarmedverkan, delaktighet och dialog och fortsätter utveckla ett normkritiskt, antirasistiskt och inkluderande arbetssätt. Alla människor som kommer i kontakt med förvaltningen ska bemötas och behandlas likvärdigt oavsett kön, könsidentitet, ålder, ursprung, etnicitet, sexuell läggning eller funktionsnedsättning. Medarbetare och chefer inom nämndens verksamheter ska få ökade kunskaper om normkritiskt och diskrimineringsförebyggande arbete.

Arbetet med hbtq-frågor kommer att stärkas med utgångspunkt i stadens program för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck 2018-2022, och stadens vägledning för att följa upp hbtq-personers upplevelser. Arbetet ska bedrivas med stort medarbetarinflytande och i samverkan med det civila samhället.

Arbetet för att stärka ungas organisering, med fokus på mänskliga rättigheter, antirasism och feminism fortsätter. Nätverket Linje 17-gäris är fortsatt aktivt och under året görs en satsning på antirasistiskt arbete inom ramen för Ungas organisering. Detta kommer ske bland annat genom att förvaltningen organiserar temaveckor om antirasism, i samverkan mellan de öppna verksamheterna för barn och unga och Skarpnäcks kulturhus.

Stadsdelsförvaltningen arbetar aktivt med att inkludera minoriteter i majoritetssamhället liksom med kulturbevarande åtgärder. Bland annat görs insatser som riktas mot den romska befolkningen. Förvaltningen arbetar också med minoriteter inom ramen för finsk förvaltning. Förvaltningen erbjuder förskoleverksamhet på finska genom finskspråkig grupp, och mötesplatser för finsktalande äldre.

Förstärkt föräldraskapsprogram

I de föräldraskapsprogram förvaltningen erbjuder ska information om barns och ungdomars rättigheter ingå. Medarbetare får utbildning i föräldraprogrammet "Föräldraskap i Sverige" som riktar sig till nyanlända och personer som varit längre tid i Sverige men önskar mer information kring föräldraskap och samhälle. Förvaltningen kommer även att göra insatser för att nå familjer som inte deltar i föräldraskapsprogram, bland annat genom samarbete med lokala idrottsföreningar, grundskolor i stadsdelsområdet och det civila samhället. Förvaltningen kan exempelvis stötta föreningar som vill hålla föreläsningar och studiecirkel för att sprida information om barns och ungas rättigheter.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel brukare i dagverksamhet för äldre som inte upplever diskriminering	92 %	Öka	År
 Andel brukare inom omsorgen för personer med funktionsnedsättning som inte upplever diskriminering	88 %	Öka	År
 Andel brukare inom socialpsykiatri som inte upplever diskriminering	90 %	Öka	År
 Andel brukare som inte upplever diskriminering inom förskolan och familjedaghem	98 %	Öka	År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Stadsdelsnämnderna ska i samverkan med civilsamhället och genom befintliga mötesplatser verka för att nå och stärka kunskaperna hos fler föräldrar om barn och ungas rättigheter. Kommunstyrelsen ska vara behjälplig i arbetet	2018-01-01	2018-12-31

Nämndmål:

Nämndens verksamheter lever upp till mänskliga rättigheter och är fria från diskriminering

Beskrivning

Alla verksamheter fortsätter utveckla ett normkritiskt, antirasistiskt och inkluderande arbetssätt, med fokus på brukarmedverkan, delaktighet och dialog. Medarbetare och chefer inom nämndens verksamheter ska få ökade kunskaper om normkritiskt och diskrimineringsförebyggande arbete. Arbetet med hbtq-frågor ska stärkas med utgångspunkt i stadens program för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. Stadsdelsförvaltningen arbetar aktivt med att inkludera minoriteter i majoritetssamhället samt med kulturbevarande åtgärder.

Arbetet för att stärka ungas organisering, med fokus på mänskliga rättigheter, antirasism och feminism fortsätter. Nätverket Linje 17-gäris är fortsatt aktivt och under året görs en satsning på antirasistiskt arbete.

Inom förskolan arbetar alla enheter med planer mot diskriminering och kränkande behandling utifrån en analys av klimatet på förskolan för att säkerställa att inga barn diskrimineras eller kränks.

Förväntat resultat

Alla människor som kommer i kontakt med nämndens verksamheter bemöts med respekt och behandlas likvärdigt, oavsett kön, könsidentitet, ålder, ursprung, etnicitet, sexuell läggning och funktionsnedsättning. Ingen upplever sig som diskriminerad i kontakten med nämndens verksamheter. Personer som tillhör minoriteter blir inkluderade och får tillfälle att utöva och bevara sin kultur.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel förskolor som årligen reviderar sin plan mot diskriminering och kränkande behandling utifrån en analys av klimatet på förskolan	100 %		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förvaltningen genomför kompetenshöjande insatser för chefer och medarbetare om diskrimineringsförebyggande och normkritiskt arbete.	2018-01-01	2018-12-31
Förvaltningen organiserar temaveckor om antirasism, i samverkan mellan de öppna verksamheterna för barn och unga och Skarpnäcks kulturhus.	2018-01-01	2018-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.4 Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att fortsätta arbetet för att införliva ett barnrättsperspektiv i arbetet. År 2020 föreslås barnkonventionen bli lag, vilket ska implementeras i stadens verksamheter genom programmet för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad. Barn ska betraktas som bärare av rättigheter och hens specifika behov och åsikter ska vara framträdande i beslut som rör barnet.

Barnrättsperspektivet ska beaktas i all verksamhet vid planering, beslut och utförande i frågor som rör barn. Arbetsmetoder inom förvaltningens myndighetsutövande verksamheter ska utgå från barnrättsperspektivet, vilket innebär ett synliggörande av barns situation och behov, att barnet kommer till tals och att barnets bästa utreds i de frågor som direkt eller indirekt rör barn. Barn och unga ska ges möjligheter att uttrycka sin mening i frågor som rör dem och deras åsikter ska beaktas i förhållande till ålder och mognad.

Nämndens verksamheter har olika förutsättningar gällande kunskap och arbetsverktyg för att införliva ett barnrättsperspektiv i arbetet. En förvaltningsövergripande tidplan för implementering av programmet för barnets rättigheter och inflytande ska därför utformas för att säkerställa integreringen av barnrättsperspektivet i arbetsprocesserna inom nämndens verksamheter.

Nämndmål:

Barnperspektivet är beaktat i förvaltningens verksamheter

Beskrivning

Arbetsmetoder inom förvaltningens verksamheter ska utgå från barnrättsperspektivet, vilket innebär att beslut eller åtgärder ska fattas utifrån det enskilda barnets bästa. Ett barnrättsbaserat synsätt innebär att barnets situation, behov såväl som barnets rättigheter framgår i utredning, samt att barnet är delaktigt i de beslut som påverkar barnet.

En förvaltningsövergripande tidplan för implementering av stadens program för barnets rättigheter och inflytande kommer att utformas för att säkerställa barnrättsperspektivet i nämndens verksamheter.

Förväntat resultat

Barn och unga kommer till tals i utredningar och vid uppföljning av insatser. Barnets situation synliggörs i utredningar som rör vuxna och i samband med beslut som rör barnet. Barns perspektiv tas med vid verksamhetsförändringar och vid förändringar i lokal stadsmiljö.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel utredningar inom ekonomiskt bistånd som uppfyller krav om barnperspektiv	60 %		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Barnrättsperspektivet säkerställs vid handläggningen av familjer i osäkra boendeförhållanden.	2018-01-01	2018-12-31
Implementerade arbetsverktyg inom socialtjänsten för att synliggöra barns situation och barns bästa ska säkerställas genom intern kontroll.	2018-01-01	2018-12-31
Personal inom förskolan får fortbildning om inkluderande arbetssätt för barn med behov. ("En stad för alla" mål 4)	2016-01-01	2017-12-31
Programmet för barns rättigheter och inflytande i Stockholms stad ska implementeras i förvaltningens verksamheter. En förvaltningsövergripande plan för implementering av arbetsverktyg och metod ska utformas.	2018-01-01	2018-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.5 Stockholm är en stad där ingen behöver vara rädd för våld

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att arbeta för att invånare i alla åldrar; flickor, pojkar, kvinnor och män, ska leva fria från våld. Invånare som är våldsutsatta ska uppmärksammas och erbjudas stöd och skydd. Personer som utövar våld mot närstående ska erbjudas stöd och behandling för att upphöra med våldet. Medarbetare inom nämndens verksamheter ska ha kunskaper och förutsättningar för att uppmärksamma våld och vidta åtgärder. Kunskapshöjande insatser kommer därför att genomföras för att säkerställa att våldsutsatthet hos särskilt utsatta grupper som barn, äldre och personer med funktionsnedsättning uppmärksammas. Förvaltningens interna samverkansforum för våld i nära relationer, Fridsam, kommer att fortsätta under året. Syftet med Fridsam är att förbättra samordningen kring våldsutsatta personer i behov av stöd och skydd samt sprida kunskap om våld i nära relationer inom förvaltningen.

Relationsvåldscentrum Sydost (RVCS), som förvaltningen driver i samverkan med Farsta och Skarpnäck stadsdelsförvaltningar, ger stöd- och behandlingsinsatser till vuxna som utsätts för våld i nära relation, och till våldsutövare, för att våldet ska upphöra. Flickor och pojkar som upplevt våld i nära relation får individuellt stöd från respektive förvaltning. Under 2018 kommer verksamheten att vidareutvecklas utifrån de förbättringsområden som framkommit i den forskningsrapport som gjorts under 2017. För att våldsutsatta och våldsutövare ska få likvärdigt stöd i hela staden utvidgas RVCS uppdrag med att omfatta även samverkan med polis och åklagare.

Nämndens verksamheter ska vara trygga mötesplatser fria från våld och sexuella trakasserier. Inom parklekar, fritidsgårdar och på Skarpnäcks kulturhus pågår ett utvecklingsarbete som syftar till att skapa ett normkritiskt och antirasistiskt förhållningssätt hos personal och besökare i verksamheterna. Målet är att säkerställa att alla besökare erbjuds trygga miljöer fria från våld och trakasserier i förvaltningens verksamheter.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel medarbetare som gått utbildning kring att upptäcka barn som upplever våld i nära relation samt hedersrelaterat våld, konsekvenser av det och hur man kan prata om detta	40 %	Tas fram av nämnden	År
 Andel medarbetare som har genomgått utbildning om att upptäcka våldsutsatthet och konsekvenser av detta inkl särskilt utsatta grupper	50 %	Tas fram av nämnden	År
  Antal personer som utsatts för våld i nära relation som är kända av socialtjänsten	100 st	tas fram av nämnden	År

Nämndmål:

Invånare som upplever våld i nära relationer får skydd och stöd

Beskrivning

Förvaltningens verksamheter arbetar för att upptäcka våld genom att bland annat använda kartläggnings- och bedömningsinstrument i handläggningsprocessen och i kontakt med verksamheter i egen regi. Genom att uppmärksamma våld i nära relationer kan våldet förhindras och individuellt stöd erbjudas till våldsutsatta respektive våldsutövare.

Våldsutsatta personer och familjer erbjuds skydd och stöd genom förvaltningens relationsvåldsteam. Barn som bevittnat eller upplevt våld är en särskilt utsatt grupp, som uppmärksammas genom samarbete med familjeenheten. Förvaltningen erbjuder olika former av insatser i egen regi för barn som upplevt eller bevittnat våld. Relationsvåldscentrum sydost bedrivs i samverkan med stadsdelsförvaltningarna Enskede-Årsta-Vantör och Farsta och erbjuder stöd till såväl våldsutsatta som våldsutövande personer. Under året kommer ytterligare fyra relationsvåldscentrum startas inom staden med utgångspunkt från arbetet som bedrivs i relationsvåldscentrum sydost.

Förväntat resultat

Våldsutsatta invånare i stadsdelsområdet får insatser från socialtjänsten i form av stöd och skydd för att kunna leva ett liv fritt från våld. Våldsutövande invånare erbjuds insatser så att våldsutövandet upphör.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel barn som upplever att Trappan-samtal varit till nytta	75 %		År
Antal barn som upplevt våld som har genomgått Trappan-samtal	12		Tertial
♀ Antal föräldrar som erbjuds insats i form av Tryggare barn	10		År
♀ Antal inkomna orosanmälningar för barn och unga gällande våld i nära relation	180		Tertial

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Chefer och medarbetare inom äldreomsorgen ökar sina kunskaper om att upptäcka och arbeta mot våld i nära relationer.	2018-01-01	2018-12-31
Förvaltningen genomför ett analys- och utvecklingsarbete rörande inkomna orosanmälningar gällande våld i nära relation.	2018-01-01	2018-12-31
Förvaltningen säkerställer att invånare som kommer i kontakt med förvaltningens verksamheter tillfrågas om våldsutsatthet och våldsutövande	2018-01-01	2018-12-31

Nämndmål:

Nämndens verksamheter är fria från våld och sexuella trakasserier

Beskrivning

Nämndens verksamheter ska vara och upplevas som trygga mötesplatser för de invånare som besöker dem. Inom parklekar, fritidsgårdar och på Skarpnäcks kulturhus fortsätter utvecklingsarbetet utifrån den utbildningssatsning som genomförts i metoden Mentorerna för våldsprevention, MVP. Utvecklingsarbetet syftar till att skapa ett normkritiskt och antirasistiskt förhållningssätt hos personal och besökare i verksamheterna, för att säkerställa att miljöerna är trygga för alla besökare och fria från våld och trakasserier.

Förväntat resultat

Alla invånare känner sig trygga när de besöker eller deltar i nämndens verksamheter. Verksamheterna är fria från sexuella trakasserier och våld i alla former.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
♀ Andel besökare på fritidsgårdar som inte upplevt sig utsatta för sexuella trakasserier	70 %		År
♀ Andel besökare på fritidsgårdar som inte upplevt sig utsatta för våld	70 %		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förvaltningen fortsätter utvecklingsarbetet utifrån metoden Mentorerna i våldsprevention (MVP)	2018-01-01	2018-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.6 Stockholm är en tillgänglig stad för alla

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att säkerställa att den fysiska utemiljön möjliggör för alla att röra sig i stadsdelsområdet. Stadsdelsförvaltningen ansvarar för tillgänglighet och framkomlighet i parker och grönområden. Nämndens verksamheter är

tillgängliga. Information från förvaltningen är tillgänglig och tydlig, och det ska vara lätt att komma i kontakt med verksamheterna och lämna synpunkter.

Personer med funktionsnedsättning får stöd utifrån sina behov, med målsättningen att de ska kunna leva ett så självständigt liv som möjligt. För att uppnå det behöver riskfaktorer motverkas och skyddsfaktorer som delaktighet och förutsägbarhet stärkas. Att arbeta i en sammanhållen handlägningsprocess med sikte på resultat för den som får stöd och service ställer krav på att öka handläggarnas synlighet, liksom på gott bemötande och tät uppföljning. Verksamheten ska arbeta med klar och tydlig dokumentation inklusive mål och innehåll.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel nöjda brukare - Daglig verksamhet (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	95 %	88 %	År
 Andel nöjda brukare - korttidsboende (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	94 %	90 %	År
 Andel nöjda brukare - LSS-boende, vuxna och barn (Stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	90 %	88 %	År
 Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de blir väl bemötta av stadens personal (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	96 %	89 %	År
 Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de har en fungerande bostad (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	90 %	tas fram av nämnden	År
 Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de kan påverka insatsens utformning (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	78 %	77 %	År
 Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att stadens inne och utemiljö är tillgänglig och användbar. (Stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	78 %	tas fram av nämnden	År
 Brukarens upplevelse av trygghet - LSS-boende, vuxna och barn (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	95 %	91 %	År

Nämndmål:

Barn, unga och vuxna lever ett självständigt liv

Beskrivning

Personer med funktionsnedsättning får stöd med målsättningen att de ska kunna leva ett så självständigt liv som möjligt. För att uppnå det behöver riskfaktorer motverkas och skyddsfaktorer som delaktighet och förutsägbarhet stärkas. En genomförandeplan är en viktig del i brukarens inflytande över insatsen. Planen upprättas tillsammans med brukaren och/eller i samråd med företrädare. Under året kommer förvaltningen i samverkan med utförare att arbeta för att öka brukarnas delaktighet i upprättandet av genomförandeplanen.

Att arbeta i en sammanhållen handlägningsprocess med sikte på resultat för den som får stöd och service ställer krav på att öka handläggarnas synlighet, liksom på gott bemötande och tät uppföljning. Verksamheten ska arbeta med klar och tydlig dokumentation inklusive mål och innehåll.

Biståndshandläggarna säkerställer kvaliteten i utredningarna genom att använda den

kunskapsbaserade utredningsmodellen DUR i alla delar i handlägningsprocessen. Brukarnas delaktighet i utredningarna ska stärkas, bland annat genom tillämpningen av DUR.

Förväntat resultat

Personer med funktionsnedsättning är nöjda med sina insatser. De har förtroende för att likställighet gäller vid utredningar, bedömningar och beslut. De känner sig delaktiga och trygga och alla har en genomförandeplan. Uppföljning av beslut utifrån resultat systematiseras för att säkerställa att insatsen genomförs i enlighet med beställningen och har önskad effekt.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
♀ Andel brukare som är nöjda med biståndshandläggarens bemötande	70 %		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förvaltningen följer upp de insatser för ökad fysisk aktivitet, och hälsobefrämjande arbetssätt som genomförs av entreprenaden.	2018-01-01	2018-12-31
Förvaltningen tar årligen fram en plan som beskriver behovet av särskilt boende för personer med funktionsnedsättning.	2018-01-01	2018-12-31
I samverkan med entreprenaden görs insatser för ökad brukardelaktighet	2018-01-01	2018-12-31
Utveckla användandet av metoder för att personer med funktionsnedsättning ska vara delaktiga i sin utredning. ("En stad för alla" mål 3)	2016-01-01	2017-12-31

Nämndmål:

Nämndens verksamheter är tillgängliga

Beskrivning

Stadsdelsförvaltningen ansvarar för tillgänglighet och framkomlighet i parker och grönområden. Aktiviteter som påverkar tillgängligheten är till exempel snöröjningen, underhåll av parkvägar, räcken och bänkar, belysning, skyltning med mera.

Det ska vara lätt att känna igen och komma i kontakt med förvaltningens verksamheter och dess medarbetare samt att lämna synpunkter. Vi ska vara lätta att förstå och underlätta för invånarna att ta del av vår service, sina rättigheter och att ha med oss som myndighet att göra. Vår information är enkel att hitta och tillgänglighetsanpassad.

Vi kommunicerar på mottagarens villkor och välkomnande för alla. Alla ska ha tillgång till och rätt att förstå vad som står i texter som skrivs av förvaltningen. Därför är det viktigt att vi skriver på ett vårdat, enkelt och begripligt språk. Det främjar demokrati och tillgänglighet och gör vårt arbete mer effektivt.

För att uppfattas tillgängliga och trovärdiga, och för att bygga förtroendefulla relationer behöver alla känna sig inkluderade. Vi är därför normkritiska och inkluderande i vår kommunikation.

Förväntat resultat

Nämndens verksamheter har god tillgänglighet. Den fysiska utemiljön gör det lätt för alla att röra sig i stadsdelsområdet. Alla medarbetare i förvaltningen använder klarspråk.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
En inventering av tillgängligheten i förvaltningens verksamheter utförs av feriearbetande ungdomar med funktionsnedsättning	2018-01-01	2018-09-01
Förvaltningen arbetar med att förbättra den kommunikativa tillgängligheten i alla informationskanaler (hemsida och andra medier). ("En stad för alla" mål 2)	2016-01-01	2017-12-31
Förvaltningens lokaler skyltas tydligt med fokus på synbarhet, kännbarhet, tydlighet och begriplighet. ("En stad för alla" mål 2)	2016-01-01	2017-12-31
Inventera behovet av och strukturera stadsdelsförvaltningens arbete med klarspråk.	2017-01-01	2018-12-31
Språket i beslut enligt LSS, Lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade, är lättläst. ("En stad för alla" mål2)	2016-01-01	2017-12-31
Öka tillgängligheten i två lekparkar. ("En stad för alla" mål 1)	2016-01-01	2018-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål om en demokratisk stad genom att utveckla invånarnas möjligheter till delaktighet och inflytande, såsom medborgarförslag, lokala råd, öppna nämndsammanträden, samverkan med föreningslivet och företagarråd. Genom förvaltningens lokala områdesarbete, community work, där civilsamhället är delaktigt, stärks invånarnas inflytande över sin stadsdel.

Förvaltningen välkomnar medborgarförslag från invånarna. Under året kommer förvaltningen se över rutinerna för hantering och återkoppling av medborgarförslag och utreder utökade möjligheter att lämna medborgarförslag digitalt.

Nämndens råd för funktionshinderfrågor och pensionärsråd kan lämna synpunkter och förslag gällande alla ärenden som tas upp vid stadsdelsnämndens sammanträden. I frågor som berör det aktuella verksamhetsområdet får de även möjlighet att lämna synpunkter under beredningsprocessen för att ge reella möjligheter att påverka. Under året kommer ett samarbete mellan ungdomsrådet och kontaktpolitiker utvecklas.

Invånare har möjligheter att påverka i stadsmiljöfrågor, exempelvis genom att delta i samråd inför parkupprustningar och lämna medborgarförslag. Under året planeras trygghetsvandringar och dialoger riktade mot olika målgrupper såsom unga, kvinnor och hbtq-personer, samt boende i stadsdelarna Bagarmossen och Skarpnäcks gård. I samverkan med föreningslivet planeras även en dialog om hur stadsdelsområdet kan bli mer äldrevänligt. Möjlighet till stadsodling är en annan form av delaktighet och möjlighet för invånare att påverka sitt närområde. Satsningen på stadsodling inom stadsdelsområdet kommer att fortsätta.

Att lämna synpunkter och klagomål på nämndens verksamheter är ett annat sätt för invånare att utöva inflytande. Förvaltningen kommer under året att utveckla sitt arbete med synpunkter och klagomål. Genom en tydligare sammanställning och analys av de synpunkter och klagomål som inkommer kan förvaltningen på ett bättre sätt ta tillvara dem i sin

verksamhetsutveckling.

Under året görs en särskild satsning på information och andra insatser för att öka valdeltagandet, särskilt bland unga, nyanlända och andra grupper som vanligtvis har lägre valdeltagande. Valdeltagandet i stadsdelsområdet har ökat de tre senaste valen och låg på 83 % i valet 2014, strax över stadens genomsnitt. Valdeltagandet skiljer sig dock mellan olika stadsdelar, från 76 % till 88%. Förvaltningen kommer därför att rikta sina insatser mot de stadsdelar som har lägst valdeltagande, Bagarmossen och Skarpnäcks gård. Dessa stadsdelar är även de som prioriteras inom förvaltningens lokala utvecklingsprogram.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel stockholmare som har förtroende för stadsdelsförvaltningen i det område där de bor	50 %	Fastställs 2018	År
 Andel stockholmare som vet hur de kan påverka beslut som rör deras närmiljö	30 %	Fastställs 2018	År

Nämndmål:

Skarpnäck är ett demokratiskt stadsdelsområde där invånarna har inflytande

Beskrivning

Förvaltningen fortsätter sitt arbete för en demokratiskt hållbar stad genom att utveckla invånarnas möjligheter till delaktighet och inflytande. Inom förvaltningen finns olika forum för inflytande, såsom medborgarförslag, lokala råd, öppna nämndsammanträden, samverkan med föreningslivet och företagarråd. Genom förvaltningens lokala områdesarbete, community work, där civilsamhället är delaktigt, stärks invånarnas inflytande över sin stadsdel.

För att stärka brukarinflytandet inom nämndens verksamheter sätter alla enheter egna mål och förtydligar hur de arbetar med att stärka brukares och invånares inflytande över verksamheten.

Under året görs en särskild satsning på information och andra insatser för att öka valdeltagandet. Alla verksamheter inom förvaltningen bidrar till att sprida information i olika kanaler och på olika språk. Riktade insatser görs mot unga, nyanlända och andra grupper som vanligtvis har lågt valdeltagande. På Hemmet för gamla ges möjlighet till förtidsröstning och möjligheten till förtidsröstning undersöks även på förvaltningens aktivitetscenter.

Förväntat resultat

Invånarna i stadsdelsområdet har möjlighet att vara med och påverka nämndens verksamheter liksom utvecklingen i området och i Stockholms stad. De är väl informerade om hur de kan göra detta. Fler brukare, vårdnadshavare och andra målgrupper uppger i brukarundersökningar att de är upplever att de har inflytande över verksamheterna. Valdeltagandet i stadsdelsområdet ökar.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel medborgarförslag som har påverkat nämndens verksamheter	50 %		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förvaltningen ser över rutinerna för hantering och återkoppling av medborgarförslag och utreder möjlighet att lämna medborgarförslag digitalt.	2018-01-01	2018-12-31
Förvaltningen utvecklar sitt arbete med synpunkter och klagomål.	2018-01-01	2018-12-31
Insatser för ökat valdeltagande, med särskilt fokus på grupper som har lågt valdeltagande	2018-01-01	2018-09-09
Under året hålls minst två möten mellan ungdomsrådet och kontaktpolitiker	2018-01-01	2018-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att verksamheten, för att uppnå rätt kvalitet till rätt pris, gör upphandlingar och inköp enligt stadens program för upphandling och inköp.

Förvaltningen följer upp verksamheter på entreprenad och enskilt driven verksamhet. Uppföljningarna syftar till att säkerställa och främja god kvalitet och jämlik tillgång till verksamheterna. Förvaltningen samarbetar och för en löpande dialog med utförarna inom äldreomsorg, socialpsykiatri och funktionsnedsättning för att gemensamt utveckla kvaliteten utifrån stadens mål och indikatorer.

Förvaltningen använder i första hand de centrala och gemensamma avtal som upphandlas av serviceförvaltningen. I dessa upphandlingar ställs miljökrav och sociala krav i enlighet med stadens upphandlingsprogram.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel elektroniska inköp	60 %	Tas fram av nämnden	Tertial
 Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	85 %	85%	År

Nämndmål:

Förvaltningen arbetar systematiskt med uppföljning i upphandlad verksamhet

Beskrivning

Förvaltningen följer upp verksamheter på entreprenad och enskilt driven verksamhet. Uppföljningarna syftar till att säkerställa och främja god kvalitet och jämlik tillgång till verksamheterna. Förvaltningen samarbetar och för en löpande dialog med utförarna inom äldreomsorg, socialpsykiatri och funktionsnedsättning för att gemensamt utveckla kvaliteten utifrån stadens mål och indikatorer.

Uppföljningarna syftar till att få kunskap om verksamheternas kvalitet samt ge stockholmarna ett underlag för att välja exempelvis hemtjänst eller äldreboende, när ett biståndsbeslut har fattats. Äldreförvaltningen beslutar vilka verksamheter som ska följas upp av vilken stadsdelsförvaltning inom äldreområdet och socialförvaltningen har ett liknande ansvar avseende privat drivna verksamheter inom sitt ansvarsområde.

Förväntat resultat

Invånare får insatser och omsorg av god kvalitet oavsett driftsform.

Nämndmål:

Offentlig upphandling används för att utveckla staden i hållbar riktning

Beskrivning

Förvaltningen använder i första hand de centrala och gemensamma avtal som upphandlas av serviceförvaltningen. I dessa upphandlingar ställs miljökrav och sociala krav i enlighet med stadens upphandlingsprogram. Även när förvaltningen gör egna upphandlingar som till exempel snöröjning av park- och gångvägar och skötsel av parker, städning samt drift av vård- och omsorgsverksamheter ställs krav i enlighet med stadens riktlinjer.

Förväntat resultat

Förvaltningen medverkar till ett hållbart samhälle där miljö- och sociala krav ställs i upphandlingar som genomförs.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förvaltningen ska öka sin kunskap om hållbar upphandling	2017-04-19	2018-12-31

Uppföljning av ekonomi

Nämndens ekonomiska förutsättningar

Budget per verksamhetsområde

Verksamhetsområden, mnkr	VP 2018 Kostnader	VP 2018 Intäkter	VP 2018 Netto	Netto- prognos T2 2017	Bokslut 2016
Nämnd- och förvaltningsadministration	37,2	0,7	36,5	32,6	33,0
Individ- och familjeomsorg	185,1	73,2	111,9	115,1	122,2
varav barn- och ungdom	124,1	64,5	59,6	61,7	72,9
varav vuxna	20,8	1,4	19,4	19,8	19,6
varav socialpsykiatri	40,2	7,3	32,9	33,6	29,7
Ekonomiskt bistånd	72,7	9,2	63,5	69,2	70,6
-varav handläggning	21,7		21,7	18,0	20,8
Arbetsmarknadsåtgärder	16,0	4,6	11,4	11,0	11,3
Stadsmiljö	13,6	3,0	10,6	12,3	13,4
Förskoleverksamhet	287,2	17,9	269,3	257,1	264,3
Äldreomsorg	391,3	51,7	339,6	328,8	303,9
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	283,1	10,5	272,6	267,0	257,7
Barn, kultur och fritid	20,8	3,1	17,7	20,1	19,2
Omstrukturering	0,0	0,0	0,0	1,3	0,3

Verksamhetsområden, mnkr	VP 2018 Kostnader	VP 2018 Intäkter	VP 2018 Netto	Netto- prognos T2 2017	Bokslut 2016
Avskrivning (stadsmiljöverksamhet)	8,8	0,0	8,8	8,0	7,0
Internränta (stadsmiljöverksamhet)	0,5	0,0	0,5	0,6	1,3
Summa	1 316,3	173,9	1 142,4	1 123,1	1 104,1

Till skillnad från i nettoprognoz 2017 och bokslut 2016 finns inte området omstrukturering i VP 2018.

Nämnd- och förvaltningsadministration

Budgeten för nämnd- och förvaltningsadministration uppgår till 36,5 mnkr vilket motsvarar 3,3 procent av nettobudgeten. I förhållande till år 2017 är detta ökning med 2,7 mnkr. Ökningen består av ökade kostnader för IT, personal och underhåll i lokaler.

Individ- och familjeomsorg

Budgeten för individ- och familjeomsorg uppgår till 111,9 mnkr. I förhållande till 2017 är detta en minskning om 3,9 mnkr. Budgeten används till verksamhet inom familjeenheten, vuxenenheten, mottagningsenheten, samt enheten för familj- och nätverksstöd.

Verksamhetsområdet barn och ungdom har en budget på 59,6 mnkr. I förhållande till 2017 är detta en minskning om 2,8 mnkr.

Verksamhetsområdet vuxna, missbruk har en budget på 19,4 mnkr. I förhållande till 2017 är detta en minskning om 0,4 mnkr.

Verksamhetsområdet socialpsykiatri har en budget på 32,9 mnkr. I förhållande till 2017 är detta en minskning om 0,7 mnkr.

Ekonomiskt bistånd

Budgeten för ekonomiskt bistånd och handläggning uppgår sammantaget till 63,5 mnkr. I förhållande till år 2017 är detta en minskning med 2,5 mnkr. Budgeten används till verksamhet inom enheten för ekonomi och arbete samt mottagningsenheten.

Budgeten baseras på ett genomsnittligt medelbidrag på 9 200 kr och 400 hushåll per månad. I september 2017 fick 442 hushåll ekonomiskt bistånd.

Arbetsmarknadsåtgärder

Budgeten för arbetsmarknadsåtgärder uppgår till 11,4 mnkr. I förhållande till år 2017 är detta en ökning med 0,1 mnkr.

Stadsmiljöverksamhet

Budgeten för stadsmiljöverksamhet uppgår till 10,6 mnkr. I förhållande till år 2017 är detta en minskning med 1,7 mnkr. Budgeten ska finansiera kostnader för skötsel och underhåll samt renhållning av parker, naturområden, parkvägar och naturreservat. Förvaltningen ansöker om 4,5 mnkr i budgetjustering.

Förskoleverksamhet

Budgeten för förskoleverksamheten uppgår till 269,3 mnkr. I förhållande till år 2017 är detta

en ökning med 3,6 mnkr. Ökningen beror till största delen på att budgeten beräknas på en avläsning av antalet barn som var inskrivna våren 2017. Nämnden beräknar att medel kommer att återföras till staden eftersom befolkningsprognosen visar antalet barn väntas minska kraftigt under 2018. I budgeten ingår också kostnader för öppna förskolan om 1,4 mnkr och Pedagogiskt centrum om 0,8 mnkr.

Budgeten baseras på antalet barn som var inskrivna våren 2017. Schablonen är höjd med 3,0 procent och pengarna är 80,0 procent av schablonen. Beloppen redovisas i bilaga 2:1. Under året kommer avläsning av prestationer att ske månadsvis, även sommarmånaderna.

I budgeten för förskola är 20,5 mnkr avsatta till barn i behov av stöd. Av dessa fördelas 17,2 mnkr till enheterna. I början av året fördelas 6,7 mnkr till enheterna efter socioekonomisk fördelning och 10,5 mnkr görs efter bedömning utifrån behov. Medel för introduktion av förskolebarn till förskolan ingår med 0,6 mnkr. Stödenhetens personalbudget uppgår till 2,7 mnkr..

Äldreomsorg

Budgeten för äldreomsorg uppgår till 339,6 mnkr. I förhållande till 2017 är det en ökning med 13,0 mnkr.

Ersättningen för hemtjänst är uppräknad med 2,5 procent. Till utförare i enskild regi är ersättningen 2,5 procent högre för att kompensera att kommunala utförare har rätt att lyfta moms på köpta varor och tjänster, vilket enskilda utförare har. Ersättningen för avlösning och ledsagning räknas upp med 2,7 procent. Ersättningen till dagverksamhet räknas upp med 2,5 procent.

Ersättning för vård och omsorgsboende är indexuppräknad med 2,7 procent. Ersättningen för lokalschablonen har räknats upp med 1,7 procent. Beställarenheten förväntas köpa i snitt 260 helårsplatser i särskilda boendeformer, vilket är 6 platser fler än budgeterat för år 2017.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Budgeten för stöd och service till personer med funktionsnedsättning uppgår till 272,6 mnkr. I förhållande till budget 2017 är det en ökning med 6,1 mnkr. Ökningen förklaras av ökade prestationer, det vill säga det rörliga anslaget. Budgeten är baserad på antal prestationer per 27 augusti 2017. För barn och vuxenboende, daglig verksamhet, korttidshem och korttidstillsyn för skolungdom över 12 år schablon och peng höjd med 1,5 procent. Ersättningen för hemtjänst är uppräknad med 2,5 procent Assistansersättning enligt Socialförsäkringsbalken (SFB) från försäkringskassan ökar med 1,5 procent från 295 kronor per timme till 295,4 kronor per timme. Ersättningen för avlösning och ledsagning är uppräknad med 2,7 procent.

Barn, kultur och fritid

Budget för barn, kultur- och fritidsverksamhet uppgår till 17,7 mnkr. I förhållande till år 2017 är det en minskning om 1,3 mnkr. Den större delen av budgeten finns inom avdelningen för förebyggande arbete. En viss del av verksamheten är extern finansierad. Av den totala budgeten för verksamhetsområdet avser 1,9 mnkr kolloverksamhet.

Investeringar

Klimatinvesteringar

I Central medelsreserv för 2018 har medel reserverats för klimatinvesteringar. Nämnden kommer att ansöka medel för klimatinvesteringar efter att förvaltningen har undersökt vilka åtgärder som ska göras under året. Inom förskolan är planen att byta ut torkskåp till mer energieffektiva. Inom äldreomsorg är planen att byta ut lampor och vitvaror på Hemmet för Gamla.

Stadsmiljöinvesteringar

Nämnden har tilldelats 11,8 mnkr för stadsmiljöinvesteringar. I det ingår medel för tillgänglighetsåtgärder och reinvesteringar, vilket tidigare söktes separat.

Den påbörjade upprustningen av parkleken Skyfallet i Björkhagen kommer genomföras under året. En upprustning av en lekpark i kvarteret Skattmästaren i Skarpnäcks gård kommer planeras och påbörjas. För reinvesteringsmedlen kommer parkvägar rustas upp.

Resterande medel avser mindre stadsmiljöinvesteringar och tillgänglighetsåtgärder. Dessa kommer att användas till att arbeta vidare med parkupprustningar utifrån den lokala parkplanen och att förbättra tillgängligheten i den fysiska utemiljön, till exempel i lekparker.

Resultatenheter

Enligt regler för ekonomisk förvaltning ska stadsdelsnämnden i samband med verksamhetsplanen fastställa förutsättningarna för resultatenheterna och ange vilka enheter som ska vara resultatenheter. Resultatenheter ska föra över hela sitt resultat, både över- och underskott till följande år som uppkommer till följd av enhetens eget handlande, med maximalt 5 procent av enhetens bruttobudget för året. Resultatfonden får ha ett överskott med maximalt 10 procent av enhetens bruttobudget.

Inom verksamhetsområdet förskola definieras åtta enheter som resultatenheter. Nämndens resultatenheter redovisas i bilaga 1 och peng i bilaga 2.

Eventuella kostnader för avskrivnings- och räntekostnader ingår i resultatenhetens resultat.

För att enheten skall bära med sitt resultat måste enhetens åtaganden vara uppfyllda. Vidare ska varje resultatenhet upprätta en lokal verksamhetsplan samt följa upp sin ekonomi varje månad.

Beräknat resultat för resultatenheterna år 2016

Förvaltningens överförda överskott från 2015 till 2016 uppgick till 7,8 mnkr. I prognosen som baserades på oktober månad beräknade förvaltningen att överföra ett överskott om 6,9 mnkr till år 2017.

Budgetjusteringar

Sökta budgetjusteringar	Kostnader i mnkr
Medel för naturreservat	4,5
Medel för arbete mot hemlöshet	2,5

Sökta budgetjusteringar	Kostnader i mnkr
Giffri förskola	0,4
Hemmet för gamla	6,5
Totalt	13,9

Medel för naturreservat

Inom Skarpnäcks stadsdelsområde finns två naturreservat, Flatenreservatet, vilket är Stockholms största och Nackareservatet i Stockholm stad. Båda är välbesökta, lättillgängliga och uppskattade. För att upprätthålla naturreservatens kvaliteter för besökarna behöver markerna skötas på ett adekvat sätt. Genom skötselresurser kan områdena erbjuda stockholmarna en rik variation på rekreation och naturupplevelser. Förvaltningen vill fortsätta naturvårdsarbetet som har inletts. Förvaltningen ansöker om 1,5 mnkr för naturvårdsinsatser enligt gällande skötselplaner.

Förvaltningen ansöker dessutom om 3,0 mnkr för förbättringsåtgärder för att öka de rekreativa värdena i Flatens naturreservat och i Nackareservatet i Stockholms stad. Åtgärderna som avses är projektering och anläggning av spår och leder, skyltning, anläggning av rastplatser och utveckling av entréer och målpunkter. Detta är ett långsiktigt arbete som förvaltningen ser som mycket angeläget att påbörja.

Förvaltningen ansöker om 4,5 mnkr för att genomföra åtgärderna i naturreservaten

Medel för arbete mot hemlöshet

Nämnden ansöker om 2,5 mnkr för att vidareutveckla det påbörjade hemlöshetsarbetet. Syftet är att utveckla arbetet för att stödja barnfamiljer i bostadslöshet, där barnfamiljer med hyresskulder och nyanlända barnfamiljer utgör de största målgrupperna. En boendekedja kommer att utformas för att möjliggöra uppföljning och mätning av processen. Arbetet kommer att sammankopplas med socialt stöd och insatser till föräldrar för att kunna stödja föräldrar till egen försörjning för sig själv och barnen, och därigenom få förutsättningar till eget boendekontrakt. Nämnden söker medel för bosamordnare, projektledare, familjekoordinatorer samt utbildningsinsatser.

Förvaltningen föreslår att nämnden ansöker om 2,5 mnkr för medel för arbete mot hemlöshet.

En giffri förskola

Av kommunfullmäktiges budget framgår att "Barn ska ha rätt till en giffri vardag i förskola och skola. Staden har ett genomgående fokus på att minska barns exponering. Staden ska därför intensivifiera arbetet med att kartlägga och ta bort gifter".

Förvaltningens förskolor har uppnått nivå 2 i Stadens program för en kemikaliesmart förskola. För att uppnå nivå 3 krävs kunskap om utomhusmiljön och vad den innehåller. Förvaltningen vill göra en inventering av förskolornas utomhusmiljö med en anställning/tjänst som gör inventeringen. Utifrån inventeringen kan enkla åtgärder genomföras. Tillsammans en kostnad på 0,4 mnkr.

Förvaltningen föreslår att nämnden ansöker om 0,4 mnkr för att genomföra åtgärder för en giffri förskola.

Kompetensutveckling

Förvaltning söker medel för kompetensutveckling enligt bifogade bilagor.

Nämnden ansöker om medel för kompetensutveckling gällande kompetenstrappa inom avdelningen för individ- och familjestöd samt jämställdhets- och mångfaldsutbildning vid Hemmet för gamla. Kompetenstrappan är en modell för fördjupad introduktion för nyanställda inom socialtjänsten som ska utformas och testas gemensamt med stadsdelsförvaltningarna Enskede-Årsta-Vantör, Farsta och Hässelby-Vällingby i samverkan med socialförvaltningen.

Jämställdhets- och mångfaldsutbildningen vid vård- och omsorgsboendet Hemmet för gamla ska innehålla en inledande föreläsning, samt handledning och stöd i det praktiska arbetet med jämställdhetsintegrering, mångfald och likabehandling. Normkritik och hbtq-perspektiv ska ingå i utbildningen. Övriga verksamheter inom avdelningen för äldreomsorg har beviljats medel för motsvarande utbildningsåtgärder i T1 2017 och utbildningen inleds vid årsskiftet 2017/2018.

Förvaltningen föreslår att nämnden ansöker om medel till kompetensutveckling enligt bilagor.

Avveckling av Hus B på Hemmet för gamla

B-huset på Hemmet för gamla avvecklas under första kvartalet 2018. Lokalerna i B-huset är uppsagda och avtalet upphör 2019-09-30. Lokalerna beräknas vara tomställda från och med 1 april 2018. Förvaltningen ansöker 6,5 mnkr för avveckling av lokaler.

Förvaltningen föreslår att nämnden ansöker om 6,5 mnkr för avveckling av Hus B på Hemmet för gamla.

Beställarstöd

I samband med att Svenska Bostäder bygger bostäder vid Kärrtorps centrum så byggs ett serviceboende. Serviceboendet består av tio lägenheter och en lägenhet med gemensamhets- och personalutrymmen. Byggstart under våren 2018 och boendet beräknas vara färdigt 2020. I samband med inriktningsbeslut under våren, kommer förvaltningen att ansöka om beställarstöd.

I budgeten för 2018 är stadens internränta satt till 0,8 procent.

Omslutningsförändringar

Nämndens budgetomslutning förändras genom försäljning av verksamhet till andra stadsdelsnämnder, kommuner och statliga verk. Detta är inte beaktat i kommunfullmäktiges budgetram utan tas upp i verksamhetsplanen och redovisas till kommunstyrelsen. Nämndens kostnader/intäkter beräknas öka enligt tabell nedan.

Belopp i mnkr	Kostnader	Intäkter
Nämnd- och förvaltningsadministration	0,7	-0,7
Individ- och familjeomsorg	64,0	-64,0
Socialpsykiatri	7,3	-7,3
Arbetsmarknadsåtgärder	3,0	-3,0
Ekonomiskt bistånd	7,3	-7,3

Belopp i mnkr	Kostnader	Intäkter
Stadsmiljö	2,9	-2,9
Förskola	0,0	0,0
Äldreomsorg	42,8	-42,8
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	10,5	-10,5
Barn, kultur och fritid	3,1	-3,1
Summa	141,6	-141,6

Medel för lokaländamål

Förskolor

För 2018 utgår ett bidrag för lokaler inom förskolan med hög hyra. Bidraget utgår med 80 procent av den del av hyran som ligger mellan 1 700 kr - 2 500 kr/kvm och 40 procent för den del av hyran som överskrider 2 500 kr/kvm. Bidraget fördelas via budgetjustering. För 2018 beräknas bidraget till nämnden bli cirka 2,5 mnkr.

Gruppboendestäder

Under 2017 påbörjade Svenska Bostäder byggnationen av bostäder i kvarteret Ståthållaren i Bagarmossen. I samband med det byggs en gruppboendestad med sex lägenheter. Inflyttning beräknas ske under första kvartalet 2019. Stadsdelsnämnden har sökt och beviljats stimulansbidrag på 0,6 mnkr för projektering och beställarstöd.

I samband med att Svenska Bostäder bygger bostäder vid Kärrtorps centrum så byggs ett serviceboende. Serviceboendet består av tio lägenheter och en lägenhet med gemensamhets- och personalutrymmen. Byggstart under våren 2018 och boendet beräknas vara färdigt 2020.

Avveckling av Hus B på Hemmet för gamla

B-huset på Hemmet för gamla avvecklas under första kvartalet 2018. Lokalerna i B-huset är uppsagda och avtalet upphör 2019-09-30. Lokalerna beräknas vara tomställda från och med 1 april 2018.

Förvaltningen föreslår att nämnden ansöker om 6,5 mnkr för avveckling av Hus B på Hemmet för gamla

Övriga ekonomiska redovisningar

Personalomkostnadspålägg

Personalomkostnadspålägget för 2018 uppgår till 40,5 procent för hel- och deltidsanställda födda 1953 och senare. För pensionärer födda 1952 och tidigare uppgår pålägget till 22 procent.

Kvalitetsarbete

Kvalitetsarbetet inom förvaltningen har fokus på att ge resultat och effekt för invånarna i stadsdelsområdet. Utvecklingsarbetet i verksamheterna sker genom olika metoder, till exempel Leda för resultat, medarbetaråtaganden och resultatdialoger samt evidensbaserad metod och praktik.

För verksamheter som bedrivs inom socialtjänsten enligt SoL, LSS, LVU och LVM finns ledningssystemet för systematiskt kvalitetsarbete. Ledningssystemet används för att systematiskt och fortlöpande utveckla och säkra verksamhetens kvalitet samt planera, leda, kontrollera, följa upp, utvärdera och förbättra verksamheten.

Avdelningen för individ- och familjestöd och avdelningen för äldreomsorg arbetar för ökad brukarkvalitet genom att skapa en sammanhållen socialtjänst. Verksamheterna ska underlätta möjligheten till inflytande och delaktighet för den enskilde. Överenskommelser finns inom förvaltningen gällande samordnat arbetssätt som är tydliga och innehåller struktur och rutiner för samverkan både på verksamhets- som individnivå. Avvikelser från rutinerna dokumenteras och följs upp.

Lex Sarah bidrar till att säkra god kvalitet på de insatser som genomförs i verksamheterna. En väsentlig del av kvalitetsarbetet är att identifiera och analysera fel och brister samt återföra dessa erfarenheter till verksamheterna. Förvaltningen har lokala rutiner för lex Sarah, som kommer att ses över under året.

För att säkerställa och främja god kvalitet och jämlik tillgång på till exempelvis äldreomsorgen, socialpsykiatri och funktionshinderområdet gör förvaltningen systematiska uppföljningar av verksamheter i egen regi, på entreprenad samt enskild driven verksamhet. Uppföljningarna syftar till att få kunskap om verksamheternas kvalitet samt ge stockholmarna ett underlag för att välja exempelvis hemtjänst eller vård- och omsorgsboende. Förvaltningen samarbetar och för en löpande dialog med utförarna inom äldreomsorg, socialpsykiatri och funktionsnedsättning för att gemensamt utveckla kvaliteten utifrån stadens mål och indikatorer. Genom metodiskt arbete med resultaten av brukarenkäterna tas brukarnas åsikter tillvara på ett strukturerat och medvetet sätt.

För att utvärdera förskolans kvalitet måste barns utveckling och lärande följas, dokumenteras och analyseras. Verksamheten dokumenteras och följs upp av förskollärarna med hjälp av olika modeller till exempel Stockholm stads självvärderingsverktyg, kvalitetsindikatorn. Till detta kommer brukarenkäter och arbetsmiljökartläggningar. Dokumentationen ligger sedan till grund för förskolechefernas uppföljningar och utvärderingar i kvalitetsredovisningar och i Stockholms stads resultatbaserade styrsystem.

Förvaltningen deltar i stadens gemensamma aktiviteter för att sprida goda idéer och metoder inom olika verksamheter, exempelvis kvalitetsutmärkelsen och goda exempel-mässan.

Alla enheter inom förvaltningen arbetar systematiskt med synpunktshantering. Synpunkter och klagomål tas tillvara och används som underlag för vidareutveckling av verksamheterna. Förvaltningens rutiner för synpunktshantering utvärderas och utvecklas löpande för att säkerställa att inkommen information används på bästa sätt. Under året görs en särskild satsning på att utveckla synpunkts- och klagomålshantering inom förvaltningen.

Väsentlighets- och riskanalys är ett arbetssätt som används för att säkra en effektiv förvaltning och undgå allvarliga fel och skador. Analysen görs i samverkan med berörda enheter och ledning för att identifiera risker och utforma en internkontrollplan. Utvecklingsarbetet gällande väsentlighet- och riskanalysen kommer att fortsätta och verksamheternas delaktighet i utformningen av analysen ska stärkas. Likaså fortsätter arbetet med att stärka förvaltningens system för internkontroll.